

Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny
a
Krajský úrad v Košiciach, odbor ŽP

**XXV.
VÝCHODOSLOVENSKÝ
TÁBOR OCHRANCOV PRÍRODY**

s medzinárodnou účasťou

Zborník odborných výsledkov

ČIERNA LEHOTA

na „Pastyrскеj lúke“

2001

OBSAH

Murín: Zhodnotenie jubilejného XXV. VS TOP	4
Bystren: Čierna Lehota - obec pod Stolicou	8
Richter, Janotka: Entomologické pozorovania počas XXV. VS TOP v Čiernej Lehote	9
Kaňuch, Ceľuch: Príspevok k poznaniu netopierov v severných častiach Stolických vrchov a Revúckej vrchoviny	13
Pardovič: Mykologické poznámky z lokalít v okolí XXV. TOPu a južných svahov Stolice	18
Olekšák, Fulín: Vtáky a cicavce pozorované počas konania XXV. VS TOP	22
Fulín, Patúš: Poznámky z geologických exkurzií na XXV. VS TOP v Čiernej Lehote	27
Karasová: Prehľad rastlinných druhov na trase Cigánska dolina – Harova (sedlo) – Stolica – Tri zvony	30
Barlog: Stručná správa o lokalite Brďárov grúň	40
Čajka, Šinský: Krajinnno-ekologické hodnotenie využitia územia k. ú. Čierna Lehota	42
Haleš: Výsledky pozorovaní herpetologickej sekcie	46
Szabó: Z výsledkov prác lesníckej sekcie	47
Bolaček: Správa speleologickej sekcie	52
Nižňanský: Správa o činnosti sekcie praktickej ochrany prírody	54
Immer: Práca detskej sekcie	55
Odborná náplň XXV. Východoslovenského tábora ochrancov prírody	56

“XXV. VS TOP – ČIERNÁ LEHOTA 2001“

Rámcové zhodnotenie jubilejného TOP

Jubilejný XXV. Východoslovenský tábor ochrancov prírody sa uskutočnil v dňoch 28.7.-4.8.2001 v prostredí Stolických vrchov, pod Kohútom a Stolicou, v chotári obce Čierna Lehota, v severozápadnom cípe Košického kraja, okres Rožňava, na prekrásnom rázovitom Gemeri.

Poslaním tohto podujatia s medzinárodnou účasťou bolo prostredníctvom jednotlivých sekcií, inventarizačným prieskumom získať nové resp. doplňujúce informácie a údaje o hodnotách územia, stave ekosystémov a jeho zložiek v záujmovej oblasti a tiež pomôcť regiónu praktickou činnosťou. Konkrétne išlo o prieskum vybraných lokalít geografického celku Stolických vrchov so zameraním na podporu snaženia územných orgánov a ochranárskych zložiek o vyhlásenie tohto územia za chránenú krajinnú oblasť (CHKO). Celkom pracovalo 12 sekcií, pod vedením skúsených odborníkov.

Okrem cieľa odborného pôsobenia sa podarilo splniť aj ďalšie vytýčené ciele výchovno-poznávacie, spoločenský a praktickej ochrany prírody.

Hlavným organizátorom bol Krajský úrad v Košiciach, odbor životného prostredia a vyhlasovateľom akcie Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny (SZOPK). Intenzívna súčinnosť a spolupráca bola aj s miestnou samosprávou, regionálnou štátnou správou, odbornými zložkami, miestnymi organizáciami, činovníkmi a podnikateľmi.

Účasť:

- 317 riadne zaregistrovaných účastníkov
- z toho 67 krátkodobých účastníkov a hostí
- zo Slovenska, Česka, Poľska a Nemecka

Účastníkmi boli na TOPE zastúpené viaceré renomované organizácie pôsobiace na úseku ochrany prírody a ŽP. Okrem štátnej správy, samosprávy, odborných zložiek ŠOP a dobrovoľných ochrancov prírody, to boli o.i. SAV, VÚ, univerzity, prírodovedné múzeá, ale aj súkromné osoby, odborníci na úseku OPaK, tiež podnikatelia, fyzické osoby a pod. Aj keď nakrátko ako hostia boli prítomní napr. Dr. Ing. Jozef Byrtus, generálny konzul ČR, Dr. Michal Kuchta, prednosta OÚ v Gelnici, Ing. Kornélia Ríšová, poradca ministra ŽP SR, Doc. Marián Mikuláš, ved. OŽP KÚ, Doc. Ján Lipták, pred. OÚ v Rožňave a vedúci niektorých OÚ, OŽP (Rožňava a Gelnica), starostovia okolitých obcí a pod.

Účastníci boli pri registrácii vybavení materiálne i odborne a mohli sa zapojiť do ktorejkoľvek sekcie v rámci programu TOP.

Starší a handicapovaní účastníci boli ubytovaní v neďalekej chate “Tri zvony”, ostatní pod vlastnými stanmi.

Sekcie a ich pôsobenie:

- pracovali podľa vopred pripraveného programu a vytýčených trás,

- 10 odborných sekcií po dobu 5 dní inventarizovali po vytýčených trasách, na vybraných lokalitách a krajinných priestoroch (Klečová-Byčiarky-Stolica, Kohút, Stolica-Chyžňanské, Karašovská mokrina-Poľahajské, Radzim, lomy a staré banské diela),
- chiropterológovia na bicykloch inventarizovali netopierov po kostoloch a povalách starých domov okolitých dedinách,
- ornitologická sekcia pracovala najmä v blízkosti tábora, na ťahových pásmach vtákov popri miestnych tokoch Štítnického potoka,
- speleológovia mapovali jaskynné priestory ako prírodné pamiatky v priestore pripravovanej PR Radzim,
- ved. sekcií boli vybavené mapami regiónu menších mierok,
- detská sekcia mala svoj náučný a súťažný program, alebo sa pripájala k niektorej z odborných sekcií, prípadne pomáhala čistiť miestny tok,
- sekcia praktickej ochrany prírody (POP) vyčistila úsek v obci cca 500 m Štítnického potoka, čo predstavovalo 50 vriec nečistôt a kusového odpadu a tiež vyčistila od náletových drevín podhorskú lúku "Predný breh",
- v táborisku bola realizovaná aj separácia odpadov (biolog. odpad, sklo, kovy, plasty, papier),
- činnosť sekcií začínala vždy o 9.00 hod a končila cca o 17.00 hod., kedy začínala táborová rada, ktorá vyhodnotila deň a pripravila program na ďalší deň. O 19.00 boli následne podané tieto informácie účastníkom na táborovom zhromaždení.

Spríevodné podujatia počas TOP boli besedy, prednášky, video a diapásma priamo v teréne na táborisku, tiež návšteva NPP Ochtinská aragonitová jaskyňa a NKP ev. kostol i vodný hrad v Štítniku.

Touto cestou chcem poďakovať všetkým vedúcim sekcií a ich členom, ktorí odvodili vynikajúcu prácu a osobitne tým, ktorí písomne zosumarizovali výsledky celotýždňovej roboty a dodali do tohto zborníka. Je úžasné, že pracovali vo svojom voľnom čase, počas svojich dovolení a ešte odovzdávali svoje skúsenosti a poznatky iným.

Organizácia TOP:

- intenzívna príprava začala v apríli, kedy začal pracovať 20 členný prípravný výbor zložený zo zástupcov štátnych orgánov (KÚ, OÚ), miestnych samosprávnych, lesohospodárskych a poľnohospodárskych zložiek, odborných zložiek (ŠOP), jednotlivcov – dobrovoľných ochrancov prírody i podnikateľskej sféry,
- zástupcovia účasťných zložiek i jednotlivci boli ochotní podieľať sa na organizačnom, odbornom, finančnom i materiálnom zabezpečení akcie bez nároku na finančnú odmenu,
- takto zložený prípravný výbor celkom zasadal 5-krát pred TOP-om a 1-krát po akcii a zabezpečoval celkom plnenie 73 úloh podľa prípravného projektu organizačného zabezpečenia (POZ),

- samotný priebeh akcie zabezpečovali vymenovaní náčelníci pre organizačnú činnosť (Ing. Milan Murín) a pre odbornú činnosť (Ing. Marek Leskoviansky) so svojimi organizačnými štábmi dobrovoľníkov, menovite Katka Račková, Ing. Zlatka Šimoňáková, RNDr. Evka Konečná, Silvia Máteová, Valika Demková, Majka Ondíková, Miro Surkoš, Jožko Andrassy.

- organizácia klapala a bola vynikajúca, a to aj zásluhou a za výdatnej pomoci obce Čierna Lehota, jej starostu Jaroslava Bystrena a miestnych činovníkov. Bez nich a ich ochoty by to bolo veľmi ťažké.

Vytýčené ciele z odborného i organizačného hľadiska boli splnené. Prispelo k tomu bezosporu aj krásne počasie a ochota účastníkov pomôcť prírode a regiónu.

Táto akcia mala široký ohlas a stretla sa s vysokým uznaním medzi účastníkmi, návštevníkmi a hosťami. TOP vzbudil aj širokú mediálnu pozornosť, najmä rozhlasu, dennej tlače, niektorých časopisov a to pred, počas i po jeho uskutočnení.

Príprava a realizácia akcie bola v plnom rozsahu krytá sponzorsky z finančných resp. materiálových darov a z vložného, teda účastníckych poplatkov. Všetky realizované aktivity účastníkov TOP boli uskutočnené bez nároku na finančnú úhradu. Celkom 35 sponzorov bolo spropagovaných v pozvánke, v bulletine a v tomto zborníku odborných prác. Menovite boli uverejnení aj na stĺpe sponzorstva v táborisku.

To, čo pripravili členovia PV 25. VS TOP počas 5 mesiacov intenzívnej činnosti, v plnej miere zúročil organizačný štáb TOP-u, čím zrealizoval podujatie vynikajúcej kvality, k plnej spokojnosti účastníkov i hostí, o čom svedčí aj odozva vo forme došlých poďakovaní a uznaní.

Bola to pravdepodobne organizačne i odborne, aj čo do rozsahu účasti i lokalizácie podujatia, najvydarenejšia akcia z doterajších TOP-ov.

Vďaka Vám všetkým, ktorí ste priložili ruku k dielu !!!

Záverečná poznámka: Nech je pripravovaný nový 26. ročník VS TOP kýmkoľvek a v ktoromkoľvek priestore, je želaním a zároveň doporučením tohto, činnosť končiaceho prípravného výboru, organizátorov a účastníkov, zachovať doterajší trend a smerovanie **Východoslovenských TOP-ov**.

Vyznanie dlhoročného organizátora VS TOP-ov: Z viacerých dôvodov končím s priamym organizovaním tohto každoročného podujatia, ostávam však stále k dispozícii novým organizátorom so svojimi skúsenosťami a radami, a tiež bude pripravený a vydaný metodický materiál ("kuchárka") ako návod pre nových organizátorov. Ďakujem všetkým, ktorí mi pomáhali.

Milan Murín

Dvaja náčelníci:

- Jaroslav Bystren - "náčelník" Čiernej Lehoty
- Milan Murín - náčelník TOPu

"Lesné žienky" d'akujú Milanovi Murínovi za dlhoročnú organizáciu Východoslovenských TOPov

ČIERNA LEHOTA (okres Rožňava)

Čierna Lehota – obec v údolí v juhovýchodnej časti Slovenského rudohoria, ktoré je plošne najrozsiahlejším horopisným celkom Karpát - vznikla pri sútoku Lehotského potoka s pravobrežnými prítokmi prameniáciami pod Kohútom (1409 m). K ďalším dominujúcim vrchom okolia Čiernej Lehoty patria Prieslop (1165 m) a Stolica (1476 m). Za obcou pramení riečka Štitnica, ktorá sa pri Plešivci vlieva do Slanej.

Z historického hľadiska patrí Čierna Lehota k sídlam, o ktorých sa zjavujú prvé písomné zmienky v polovici 16. storočia (1551). S najväčšou pravdepodobnosťou však existovala už v 15. storočí (vznik na valaskom práve). Obec pod názvom Kötélverő sa spomína v roku 1426 ako vlastníctvo Bebekovcov a je predpoklad, že v neskoršom období splynula práve s Čiernou Lehotou. Od 17. storočia patrila Andrassyovcom, spravovali ju dediční richtári.

Miestni obyvatelia sa zaoberali pastierstvom, drevorubačstvom, výrobou šindľov, dosák a tkáčstvom. V minulosti tu určite prevládal chov oviec, čo dokazuje aj obecný znak (vznik približne v 16. storočí).

Obecnú symboliku študuje od roku 1994 PaedDr. Milan Sajenko. Jeho intenzívne štúdie viedli k objaveniu pečatidla obce z roku 1848. Zároveň vo svojej práci upozorňuje na fakt, že na dokumentoch z roku 1772 i 1776 sa použilo pečatidlo s navlas rovnakými znakmi.

Ide o cirkevný motív, pričom v poli pečatidla stojí totiž na pažiti biskup. V pravej ruke drží berlu, v ľavej za roh pridíža ovcu. V kruhopise pečatidla čítame: SIGILUM . PAGI CHETNEK . LEHOTA (písmená T a A sú vyryté ako „litterae contigua“ – sú teda zlúčené). Podľa ovce, ktorá stojí pri nohách biskupa usudzujeme, že ide o sv. Vendelína. O tomto svätcovi vieme, že bol patrónom pastierov oviec a tak je jeho miesto v obecnom znaku naozaj opodstatnené. Určitou kuriozitou iste je, že sv. Vendelína, ako súčasť svojho heraldického symbolu nepoužíva v súčasnosti žiadna iná obec na Slovensku.

Miestny kostol je evanjelický. Bol postavený v roku 1774. Obec má kataster 3186 ha, 640 obyvateľov, ktorí pracujú v priemyselných podnikoch a súkromných firmách v okolí.

Jaroslav Bystren
starosta obce

Entomologické pozorovania počas XXV. VS TOP v Čiernej Lehote

Ing. Ignác Richter
Marek Janotka

ÚVOD

V rámci práce odborných sekcií na XXV. VS TOP-e sa entomologická sekcia zamerala na zisťovanie fauny lepidopter záujmového územia. Po zoznámení sa s terénom sa ako najzaujímavejšia lokalita ukázala Kohútska dolina od miesta tábora po pamätník SNP. K tejto lokalite sa viaže väčšina našich pozorovaní. Použili sme klasické metódy zberu: lov pomocou entomologickej sieťky počas dňa a hlavne nočné lovy na UV svetlo pomocou elektrického agregátu a dvoch výbojek 120 W. Časť materiálu bola vypreparovaná a nachádza sa v zbierke autorov. Pri habituálne ťažko určiteľných druhoch boli zhotovené genitálne preparáty. Všetky zistené druhy motýľov boli z lokality Kohútska dolina, okrem druhov *Aglais urticae* a *Siona lineata*, ktoré boli zistené na vrchole Stolice. Odchyty a zisťovanie prebiehali od 30. 7. do 2. 8. 2001.

ZOZNAM ZISTENÝCH DRUHOV:

Čeľaď: *Hepialidae*

Hepialus hecta (Linnaeus, 1758)

Čeľaď: *Incurvariidae*

Incurvaria oehlmanniella (Hubner, 1796)

Čeľaď: *Tineidae*

Infurcitinae ignicomella (Heydenreich, 1851)

Montescardia tessulatella (Lug & Zeller, 1846)

Morphaga choragella (Denis & Schiff., 1775)

Čeľaď: *Yponomeutidae*

Argyresthia pygmaeella (Denis & Schiff., 1775)

Argyresthia semifusca (Haworth, 1828)

Čeľad: *Ypsolophidae*

Ypsolopha nemorella (Linnaeus, 1758)

Ypsolopha dentella (Fabricius, 1775)

Ypsolopha falcella (Denis & Schiff., 1775)

Ypsolopha horridella (Treitschke, 1835)

Čeľad: *Depressaridae*

Agonopterix assimilella (Treitschke, 1832)

Čeľad: *Blastobasidae*

Hypatopa binotella (Thunberg, 1794)

Čeľad: *Tortricidae*

Aethes cnicana (Westwood, 1854)

Pandemis corylana (Fabricius, 1794)

Dichelia histrionana (Frolich, 1828)

Endothenia quadrimaculana (Haworth, 1811)

Epinotia nanana (Treitschke, 1835)

Zeiraphera rufimitrana (Her.-Sch., 1851)

Zeiraphera griseana (Hubner, 1799)

Eucosma hohewartiana (Denis & Schiff., 1775)

Eucosma cana (Haworth, 1811)

Ancylis laetana (Fabricius, 1775)

Čeľad: *Epermeniidae*

Phaulernis fulviguttella (Zeller, 1839)

Čeľad: *Pterophoridae*

Platyptilia gonodactyla (Denis & Schiff., 1775)

Hellinsia osteodactyla (Zeller, 1841)

Čeľad: *Pyralidae*

Hypsopygia costalis (Fabricius, 1775)

Oncocera semirubella (Scopoli, 1763)

Assara terebrella (Zincken, 1818)

Gessneria centuriella (Denis & Schiff., 1775)

Crambus lathoniellus (Zincken, 1817)

Catoptria permutatella (Her.-Sch., 1848)

Catoptria falsella (Denis & Schiff., 1775)

Pyrausta aurata (Scopoli, 1763)

Čeľad: *Lasiocampidae*

Cosmotriche lobulina (Denis & Schiff., 1775)

Čeľad: *Sphingidae*

Sphinx pinastri Linnaeus, 1758

Laothoe populi (Linnaeus, 1758)

Deilephila porcellus (Linnaeus, 1758)

Čeľad: *Papilionidae*

Papilio machaon Linnaeus, 1758

Čeľad: *Pieridae*

Leptidae sinapis (Linnaeus, 1758)

Pieris brassicae (Linnaeus, 1758)

Pieris rapae (Linnaeus, 1758)

Pieris napi (Linnaeus, 1758)

Gonepteryx rhamni (Linnaeus, 1758)

Čeľad: *Nymphalidae*

Apatura iris (Linnaeus, 1758)

Apatura ilia (Denis & Schiff., 1775)

Limenitis camilla (Linnaeus, 1764)

Nymphalis antiopa (Linnaeus, 1758)

Inachis io (Linnaeus, 1758)

Aglais urticae (Linnaeus, 1758)

Vanessa atalanta (Linnaeus, 1758)

Polygonia c-album (Linnaeus, 1758)

Araschnia levana (Linnaeus, 1758)

Čeľad: *Satyridae*

Erebia ligea (Linnaeus, 1758)

Maniola jurtina (Linnaeus, 1758)

Pararge aegeria (Linnaeus, 1758)

Lassiommatia megera (Linnaeus, 1767)

Čeľad: *Geometridae*

Deileptenia ribeata (Clerck, 1759)

Alcis repandata (Linnaeus, 1758)

Alcis bastelhelgeri (Hirschke, 1908)

Pungeleria capreolaria (Denis & Schiff., 1775)

Siona lineata (Scopoli, 1763)
Idaea biselata (Hufnagel 1767)
Entephria caesiata (Denis & Schiff., 1775)
Thera variata (Denis & Schiff., 1775)
Perizoma alchemillatum (Linnaeus, 1758)
Perizoma flavofasciatum (Thunberg, 1792)
Aplocera praeformata (Hubner, 1826)

Čeľaď: *Noctuidae*

Hypena proboscidalis (Linnaeus, 1758)
Autographa gamma (Linnaeus, 1758)
Autographa pulchrinna (Haworth, 1809)
Autographa bractea (Denis & Schiff., 1775)
Brachylomia viminalis (Fabricius, 1776)
Apamea rubrivena (Treitschke, 1825)
Hada plebeja (Linnaeus, 1761)
Cerapteryx graminis (Linnaeus, 1758)

Čeľaď: *Arctiidae*

Euplagia quadripunctaria (Poda, 1761)
Callimorpha dominula (Linnaeus, 1758)

ZÁVER

Počas niekoľkých dní pozorovania motýľov v Kohútskej doline v Stolických vrchoch sme zistili celkom 79 druhov patriacich do 20 čeľadi. Boli zistené i druhy menej časté až vzácne, ako napr. *Infurcitinae ignicomella*, *Ypsolopha nemorella*, *Ypsolopha dentella*, ale aj *Aglaia urticae*, či *Limenitis camilla*. Vzhľadom na krátkosť času tieto výsledky iba informujú o charaktere fauny lepidopter na danej lokalite a v danom čase. Môžu byť inšpiráciou pre podrobnejší prieskum v budúcnosti.

Príspevok k poznaniu netopierov (Chiroptera) v severných častiach Stolických vrchov a Revúckej vrchoviny

Mgr. Peter Kaňuch
Ing. Martin Čel'uch

ÚVOD

Oblasť Stolických vrchov patrí z hľadiska poznania fauny netopierov medzi málo poznané územia, o čom svedčia aj chudobné literárne údaje (Fulín in Hapl & Uhrin eds. 1999, Gaál & Uhrin 1999, Uhrin & Benda 1995). Činnosť chiropterologickej sekcie XXV. VS TOP v Čiernej Lehote sa nezameriavala len na orografickú oblasť Stolických vrchov, ktorá bola cieľovým územím činnosti odborných sekcií tábora, ale boli zbierané aj údaje zo severnej časti Revúckej vrchoviny, ktorá patrí do územnej pôsobnosti Správy CHKO BR Slovenský kras, v ktorej sa nachádzal aj tábor ochrancov prírody. Revúcka vrchovina je už bohatšia na faunistické údaje (Gaál, Kliment & Topercer 1997, Uhrin & Benda 1995, Uhrin, Pačenovský, Pjenčák, Hromada & Matis 1996), najmä zo zimného obdobia (Hapl & Uhrin eds. 1999, Hapl & Lehotská eds. 1999, Lehotská ed. 1999). Náš príspevok dopĺňa poznatky o týchto málo poznaných oblastiach.

METODIKA

V dňoch 30. 7. až 3. 8. 2001 sme v rámci aktivít chiropterologickej sekcie realizovali inventarizačný zber dát o výskyte netopierov v severných častiach orografických celkov Stolických vrchov a Revúckej vrchoviny. Údaje sme získavali fyzickými kontrolami podkrovných priestorov 11-tich kostolov v obciach a dvoch chát. Prezreli sme 6 podzemných priestorov a uskutočnili 4 odchty do nárazových sietí a pravidelné nočné detektorovania pomocou ultrazvukových detektorov na viacerých lokalitách. Kontrola kostolných podkroví bola umožnená vďaka pomoci Ing. Milana Olešáka a Juraja Popovicsa, pracovníkov Správy CHKO BR Slovenský kras, za čo im ďakujeme, podobne ako aj Dr. Fulínovi a ostatným, ktorí sa zúčastňovali na jednotlivých akciách chiropterologickej sekcie.

VÝSLEDKY

Na skúmanom území sme zaznamenali výskyt 11-tich druhov netopierov: podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*), netopier

vodný (*Myotis daubentoni*), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*), večernica pozdná (*Eptesicus serotinus*), raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*), ucháč sivý (*Plecotus austriacus*) a večernica malá (*Pipistrellus pipistrellus*). Celkovo sme zaznamenali výskyt vyše 1800 jedincov netopierov. Väčšina kvantitatívnych dát pochádza zo samičích kolónii netopierov v podkroviach kostolov. Tieto kolónie boli tvorené hlavne druhom *Rhinolophus hipposideros*, avšak najväčšiu kolóniu tvoril druh *Myotis myotis* v počte cca 1200 jedincov na povale ev. Kostola v Rochovciach. Ostatné druhové spektrum bolo zistené najmä odchytom do sietí a ultrazvukovými detektormi.

PREHLAD ČINNOSTÍ A NÁLEZOV:

30. 7. 2001

Čierna Lehota - hať pod dedinou na Kohútskom potoku: net. (21.00 - 22.30) 1m *Myotis mystacinus*, det. *Myotis daubentoni*.

Čierna Lehota - kostol: det. *Rhinolophus ferrumequinum*, *Myotis* sp.

31. 7. 2001

Štítnik - Vodný hrad, jazierko: net. (20.50 - 23.15) 1m *Rhinolophus hipposideros*, 2m + 1f *Myotis mystacinus*, 1m *Myotis myotis*, 1m *Myotis daubentoni*, 8m+1f *Eptesicus serotinus*, 10m *Nyctalus noctula*, 1m *Plecotus austriacus*, det. *Pipistrellus pipistrellus*.

1. 8. 2001

Čierna Lehota - dve chaty Tri zvony, podkrovia: negat.

Slavošovce - tajch: net. (21.00 - 22.00) 1f *Myotis mystacinus*, det. *Myotis myotis* / *blythi*, *Myotis dasycneme*, *Eptesicus serotinus*.

2. 8. 2001

Dolina Kohútkeho potoka: det. *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis mystacinus* / *branti*, net. (1.30 - 2.30) 1f *Myotis mystacinus*.

Ochtiná - veža kostola: cca 250 ex. *Rhinolophus hipposideros*, nález tiež väčšieho čerstvého guána a 1 starý vývržok *Tyto alba*. Trus kuny.

Roštár - kostol: 25 ex. *Rhinolophus hipposideros*, 1 ex. *Rhinolophus ferrumequinum*.

Kocel'ovce - kostol: 66 ex. *Rhinolophus hipposideros*, 2 ex. *Rhinolophus ferrumequinum*, 1 ex. *Myotis myotis*.

Slavoška - kostol: 25 ex. *Rhinolophus hipposideros*, trus kuny.

Markuška - kostol: 9 ex. *Rhinolophus hipposideros*.

Hanková - kostol: 2 ex. *Rhinolophus hipposideros*, 1 ex. *Rhinolophus ferrumequinum*, ? ex. neurčeného druhu za obkladom vo veži.

Brdárka - kostol: 1 ex. *Pipistrellus pipistrellus*.

Petrovo - kostol: 10 ex. *Rhinolophus hipposideros*.

Rochovce - kostol: cca 40 ex. *Rhinolophus hipposideros*, cca 1200 ex. *Myotis myotis*, cca 150 ex. *Myotis emarginatus*.

Slavošovce - kostol: 9 ex. *Rhinolophus hipposideros*, 2 ex. *Myotis myotis*, 16 ex. *Plecotus austriacus*.

Čierna Lehota - kostol: 1 ex. *Rhinolophus hipposideros*, 1 ex. *Rhinolophus ferrumequinum*, 4 ex. *Myotis myotis*.

Rochovce - kostol: sčítanie výletu kolónie (20.50 - 21.30) 145 ex. *Myotis emarginatus*, 20 ex. *Rhinolophus hipposideros*, (21.20 - 22.00) 910 ex. *Myotis myotis*.

3. 8. 2001

Ochtiná - Dúbrava, 4 štôlne: 2 ex. *Rhinolophus hipposideros*, 1 ex. *Rhinolophus ferrumequinum*. V jedej zo štôlní bol cca 2 m³ guána a čerstvá kostra *Myotis myotis* / *blythi*.

Slavošovský tunel: 2 ex. (z toho 1f) *Myotis mystacinus*.

Čierna Lehota - Švabova baňa: negat.

VYSVETLIVKY: net. - netting (odchyt do nárazových sietí)

det. - detectoring (určovanie druhov ultrazvukovým detektorom)

m - samec

f - samica

ex. - exemplár.

DISKUSIA

Pri kontrole podkrovných priestorov kostolov sme našli významnú kolóniu troch druhov netopierov na povale ev. kostola v Rochovciach. V najväčšom počte bol druh *Myotis myotis*. Kolónia bola sústredená pod oplechovanou časťou strechy lode, pri veži, pričom ostatná časť strechy bola pokrytá eternitom. Veľkosť kolónie sme určili na minimálne 1200 jedincov. V opačnej časti lode (nad oltárom) bola na jednej priečnej lište sústredná agregácia cca 150 ex. *Myotis emarginatus*. Po zasvietení sa hneď rozlietavala. Na povale sme zaznamenali aj cca 40 ex. *Rhinolophus hipposideros*. Pre hodnotu tejto kolónie, sme nález chceli upresniť sčítaním kolónie pri jej večernom výlete. Na druhové zaradenie vyletujúcich netopierov sme použili ultrazvukové detektory. Väčšina netopierov z kostola vyletovala z okienka v múre nad oltárovou časťou kostola, smerom nad hlavnú cestu. Malé percento vylietavalo cez okná veže. Po ukončení výletu sa nám už nepodarilo dostať na povalu, aby sme zistili počet netopierov, ktoré tam ostali, ale cez okienko bolo

vidieť ešte dobrý pohyb vo vnútri. Zo získaných údajov vyletených netopierov môžeme usudzovať: Kolónia *Myotis myotis* nevyletela kompletne. Pravdepodobne niektoré mláďatá ostali vo vnútri, podobne ako u *Rhinolophus hipposideros*. U tohto druhu sme pozorovali pravdepodobne prvé letové pokusy u jedného mláďata, ktoré celý čas poletovalo popri mure kostola. Predpokladáme, že u druhu *Myotis emarginatus* sme podhodnotili skutočný počet jedincov, čo bolo zapríčinené ich veľkou aktivitou pri sčítaní na povale. Je možné, že spolu s mláďatami je kolónia ešte početnejšia. Na povale bolo veľké množstvo trusu, odhadom niekoľko 100 kg. Veža bola v minulosti netopiermi tiež využívaná, o čom svedčí množstvo starého guána, ktoré sťažovalo otvorenie príklopu do nej. Teraz tam netopiere neboli.

Navštívili sme aj významné zimovisko v Slavošovskom tunely. V zimnom období tu okrem početnej kolónie vyše 250 ex. *Barbastella barbastellus*, boli zistené aj druhy *Myotis myotis*, *Eptesicus serotinus*, *Plecotus auritus* (Matis, Hapl, Dittel, Pjenčák & Šmídt 1999) a v zime 1998/1999 aj *Rhinolophus ferrumequinum* (Hapl, Reiter, Hotový, Bobáková 1999). My sme tu v letnom období našli iba dva jedince *Myotis mystacinus*. Ako potenciálne zimoviská môžeme zaradiť nájdené štôlne pod kopcom Dúbrava pri Ochtinej. Tieto však pre svoje malé rozmery (dĺžka troch bola do 20 m) a kvôli silnému prievanu v najdlhšej z nich (nezistená presná dĺžka, kvôli zaplaveniu) budú pravdepodobne mať len malý význam pre zimujúce netopiere. Za zmienku stojí letný výskyt netopierov v týchto priestoroch, keďže v jednej zo štôlní bola nájdená asi 2 m² veľká vrstva guána, čo svedčí o existencii menšej kolónie netopierov v reprodukčnom období v minulosti. Teraz sme tu našli iba samostatne 3 jedince rodu *Rhinolophus*.

ZÁVER

Tento príspevok prináša niekoľko ďalších poznatkov o netopieroch severných častí Stolických vrchov a Revúckej vrchoviny. Okrem faunistického zloženia chceme poukázať aj na environmentálnu hodnotu tohto územia, čo potvrdzuje aj prítomnosť netopierov na všetkých nami preskúmaných kostolných podkroviach. Osobitný dôraz kladieme na potrebnú ochranu významnej kolónie netopierov v Rochovciach. Tu bude potrebné zabezpečiť dohľad štátnych orgánov a realizovať vyčistenie podkrovia od rokmi nahromadeného trusu, aby pokojné spolužitie netopierov s človekom mohlo pretrvávať aj v budúcnosti.

LITERATÚRA

FULÍN M. 1999: Kokávka - vrchná a spodná štôlna. In.: Hapl E. & Uhrin M. eds.: Zimné sčítanie netopierov na Slovensku 1997 / 1998. Revúca SON a S NP

MP, p. 4.

GAÁL L. & UHRIN M. 1999: Jaskyňa Kašupierova diera v Stolických vrchoch. In: Uhrin M. ed.: Výskum a ochrana prírody Muránskej planiny 2, Bratislava MŽP SR - Revúca S NP MP, p. 19 - 20.

GAÁL L., KLIMENT J. & TOPERCER J. 1997: Bude Drienčanský kras chráneneou krajinnou oblasťou? Chránené územia Slovenska, č. 31, p. 2 - 6.

HAPL E. & LEHOTSKÁ B. eds. 1999: Zimné sčítanie netopierov na Slovensku 1998 / 1999. Revúca SON, 27 pp.

HAPL E. & UHRIN M. eds. 1999: Zimné sčítanie netopierov na Slovensku 1997 / 1998. Revúca SON a S NP MP, 27 pp.

HAPL E., REITER, HOTOVÝ & BOBÁKOVÁ L. 1999: Slavošovský tunel. In.: Hapl E. & Lehotská B. eds.: Zimné sčítanie netopierov na Slovensku 1998 / 1999. Revúca SON, p. 6.

LEHOTSKÁ B. ed. 2000: Zimné sčítanie netopierov na Slovensku 1999 / 2000. Revúca SON, 27 pp.

MATIS Š., HAPL E., DITTEL L., PJENČÁK P. & ŠMÍDT 1999: Slavošovský tunel. In.: Hapl E. & Uhrin M. eds.: Zimné sčítanie netopierov na Slovensku 1997 / 1998. Revúca SON a S NP MP, p. 5.

UHRIN M. & BENDA P. 1995: K poznaniu fauny netopierov (Chiroptera) južnej časti stredného Slovenska (Revúcka vrchovina, Rimavská kotlina, Cerová vrchovina, Stolické vrchy). In: Krištín A. & Gaálová K. eds.: Rimava 1995 : Odborné výsledky zoologických a mykologických výskumov, Banská Bystrica SAŽP - Zvolen ÚEL SAV, p. 83 - 90.

UHRIN M., PAČENOVSKÝ S., PJENČÁK P., HROMADA M. & MATIS Š. 1996: K výskytu netopierov (Chiroptera) v Revúckej vrchovine. In.: 18. Východoslovenský tábor ochrancov prírody: Zborník odborných výsledkov (Dobšina 30. 7. - 6. 8. 1994), Rožňava OV SZOPK, p. 33 - 43.

Ucháč veľký

Mykologické poznámky z lokalít v okolí XXV. TOPu a južných svahov Stolice

Ing. Ján Pardovič

Mykologický prieskum začal 30. 7. 2001 SV od XXV. TOP na lokalitách podhorského a horského pásma, podmäčianých smrečín a jedľových smrečín, lúk a pasienkov v pásme 600 – 900 m.n.m. Menované lokality ležia asi 1,5 - 2 km SZ – SV nad obcou Čierna Lehota. Priaznivé klimatické podmienky s dostatkom vlhky pred začiatkom tábora signalizovali bohatý výskyt rôznych druhov húb.

ZAZNAMENANÉ BOLI TIETO DRUHY MAKROMICETOV:

Bedľa červenejúca	<i>Macrolepiota rhacodes</i>	Meďovec korenistý	<i>Chalciporus piperatus</i>
Bedľa vysoká	<i>Macrolepiota procera</i>	Muchotrávka červená	<i>Amanita muscaria</i>
Brezovník obyčajný	<i>Piptoporus betulinus</i>	Muchotrávka červenkastá	<i>Amanita rubescens</i>
Čechračka podvinutá	<i>Paxillus involutus</i>	Muchotrávka tigrovaná	<i>Amanita pantherina</i>
Čirovec červenožltý	<i>Tricholomopsis rutilans</i>	Muchotrávka zelená	<i>Amanita phalloides</i>
Hadovka smradľavá	<i>Phallus impudicus</i>	Pašupinovka obyčajná	<i>Rozites caperata</i>
Hríb červený	<i>Boletus calopus</i>	Pečiarka lesná	<i>Agaricus sylvaticus</i>
Hríb siný	<i>Boletus luridus</i>	Pečiarka ovčia	<i>Agaricus arvensis</i>
Hríb smrekový	<i>Boletus edulis</i>	Plávka modrastá	<i>Russula cyanoxantha</i>
Hríb zrnitohlúbikový	<i>Boletus erythropus</i>	Plávka zelenkastá	<i>Russula virescens</i>
Jelenkovec škridlicovitý	<i>Hydnum repandum</i>	Podhríb žľčový	<i>Tylopilus felleus</i>
Kozák brezový	<i>Leccinum scabrum</i>	Prachnovček pásikavý	<i>Fomitopsis pinicola</i>
Kozák hrabový	<i>Leccinum griseum</i>	Prachnovce kopytovitý	<i>Fomes fomentarius</i>
Kozák osikový	<i>Leccinum aurantiacum</i>	Prášnica bradavičnatá	<i>Lycoperdon perlatum</i>
Kozák žltoranžový	<i>Leccinum testaceoscabrum</i>	Sliziak mazľavý	<i>Gomphidius glutinosus</i>

Krásnoporovec ovčí	<i>Albatrellus ovinus</i>	Strapcovka zväzkovitá	<i>Hypholoma fasciculare</i>
Kuriatko bledé	<i>Cantharellus pallens</i>	Strmuľka prehnutá	<i>Clitocybe inversa</i>
Kuriatko jedlé	<i>Cantharellus cibarius</i>	Suchohrúb hnedý	<i>Xerocomus badius</i>
Kvetovec archerov	<i>Anthurus archeri</i>	Suchohrúb žltomäsový	<i>Xerocomus chrysenteron</i>
Lakovka ametystová	<i>Laccaria amethystea</i>	Suchohrúb žltomäsový hrubý	<i>Xerocomus chrysen</i> var. <i>Robustus</i>
Lakovka obyčajná	<i>Laccaria laccata</i>	Šuškovce šupinatý	<i>Strobilomyces strobilaceus</i>
Lievik trúbkovitý	<i>Craterellus cornucopioides</i>	Tanečnica cesnaková	<i>Marasmius alliaceus</i>
Masliak smrekovcový	<i>Suillus grevillei</i>	Tanečnica poľná	<i>Marasmius rutilans</i>

Pri čistení lúky od kríkov a drevín z náletov asi 1,5 km SZ od obce Č. Lehota nad asfaltovou cestou 200 m JV z TOPu bola nájdená plodnica zriedkavého druhu Kvetovec archerov (*Clathrus archeri*). Je to pôvodný druh z Tasmánie a N. Zélandu. Patrí do čeľade CLATHRACEAE Mrežovkovité huby. Začiatkom 20. stor. (1914) bol nájdený v južnom Francúzsku odkiaľ sa postupne šírila smerom na východ. V južných Čechách bol nájdený v r.1963. Prvé nálezy na Slovensku boli zaznamenané v 60-tich rokoch v Štiavnických vrchoch a Toryskej pahorkatine. Táto páchnuca exotická a výrazne farebná huba vyrastá z bieleho vajíčka s Ø 25 – 50 mm. Má 4-7 rozložených ramien 40 – 70 mm dlhých so žiarivo červeným povrchom a hnilobne páchnucim tmavozeleným slizom obsahujúcim výtrusy.

HUBY JUŽNÝCH SVAHOV STOLICE (800-1100 m.n.m.), 2.VIII. 2001

Hrúb červený	<i>Boletus calopus</i>	Muchotrávka pošvata	<i>Amanita vaginata</i>
Hrúb siny	<i>Boletus luridus</i>	Muchotrávka ťigrovaná	<i>Amanita pantherina</i>
Hrúb smrekový	<i>Boletus edulis</i>	Peniazovka trsovita	<i>Collybia confluens</i>
Hrúb zrnitohlúbikový	<i>Boletus erythropus</i>	Plávka olivová	<i>Russula olivacea</i>
Hríbnik modrajúci	<i>Gyroporus cyanescens</i>	Plávka pevná	<i>Russula firmula</i>
Kozák brezový	<i>Leccinum scabrum</i>	Plávka trávovozelená	<i>Russula aeruginea</i>
Kuriatko jedle	<i>Cantharellus cibarius</i>	Plávka vínovočervená	<i>Russula xerampelina</i>
Lakovka obyčajná	<i>Laccaria laccata</i>	Plávka zelenkastá	<i>Russula virescens</i>

Líška oranžová	<i>Hygrophoropsis aurantiaca</i>	Rýdzik smrekový	<i>Lactarius deterrimus</i>
Machovka obyčajná	<i>Clitopilus prunulus</i>	Strmuľka prehnutá	<i>Clitocybe inversa</i>
Muchotrávka červená	<i>Amanita muscaria</i>	Suchohríb hnedý	<i>Xerocomus badius</i>
Muchotrávka červenkastá	<i>Amanita rubescens</i>	Suchohríb modrajúci	<i>Gyroporus pulverulentus</i>
Muchotrávka hrubá	<i>Amanita excelsa</i>	Suchohríb žltomäsový	<i>Xerocomus chrysenteron</i>
Muchotrávka porfyrovosivá	<i>Amanita porphyria</i>	Tanečnica cesnaková	<i>Marasmius alliaceus</i>

Počas XXV. TOPu bol veľký záujem o výstavku húb a hlavne o určovanie jedlých húb. Celý tábor denne vyrážal do okolitých ale aj vzdialenejších lokalít za hubami. Stačilo naozaj výjsť na hodinku do okolia a košíky, tašky, ale núdzovo aj klobúky a košele boli naplnené hriľmi, kozákmi a kuriatkami. Polievky a praženice z húb boli na dennom jedálnom lístku táborníkov. Všade sa sušili huby. Rástli naozaj nezvyčajne hojne a tak celý tábor s nadšením lovcov pracoval v mykologickej sekcií. Jubilejný XXV.TOP môžeme teda nazvať – Mykologický XXV. TOP!

V súčasnosti ochrana húb na lokalitách Stolických vrchov je dostatočne zabezpečená prirodzeným prostredím – civilizačne nenarušeným. Ohrozenie bohatej mykoflóry môžu spôsobiť nevhodné hospodárske zásahy v lesných porastoch.

Hojný výskyt húb nám dáva jedinečnú možnosť rozširovať svoje vedomosti o bohatej mykoflóre Slovenska a potešenie z nádhernej súčasti našej prírody. CHRÁŇME AJ TO ČO NEPOZNÁME!

LITERATÚRA:

L.HAGARA,V. ANTONIN, J. BAIER: Houby
GERRIT J. KEIZER: Encyklopedie húb

Kvetovec archerov

Hríb smrekový

Vtáky a cicavce pozorované počas konania XXV. VS TOP

Ing. Milan Olekšák
RNDr. Miroslav Fulín, PhD.

VTÁKY

Prácu odbornej sekcie pre ornitofaunu na XXV. VS TOP-e tvorili viaceré aktivity. Prvoradým cieľom bolo pozorovanie vtáčích druhov a spracovanie zoznamu druhov vyskytujúcich sa na vymedzenom území. Sprievodným, a pre veľkú časť účastníkov tábora populárnym podujatím, bolo chytanie vtákov do nárazových sietí a ich krúžkovanie spojené s popisom a určovaním druhov podľa kľúčov. Doplnujúcou metódou bolo určovanie podľa hlasových prejavov a podľa sekundárnych znakov (perie).

Krúžkovanie vykonávali autori príspevku za účinnej spolupráce Mgr. P. Kaňucha, Ing. M. Ceľucha, J. Popoviča, D. Gruľu, Ing. R. Čajku a ďalších záujemcov. Pozorovaniami druhov aktívne vypomáhali RNDr. A. Stollmann so synom Ondrejom, Ing. Š. Sabo a viacerí účastníci.

Územie, z ktorého sme zhromaždili údaje o výskyte druhov, možno stotožniť s katastrálnym územím obce Čierna Lehota alebo krajinným priestorom ohraničeným v hrebeňovej časti pohoria spojnicou cez kóty Grúň (1208 m n.m.), Stolica (1476 m n.m.) a Kohút (1409 m n.m.) do údolia po spodný okraj obce Čierna Lehota.

Všetkým účastníkom tábora, ktorí vypomáhali skupine ornitológov, ďakujeme za údaje a spoluprácu.

ZOZNAM POZOROVANÝCH DRUHOV VTÁKOV

Accipiter nisus – jastrab krahulec
Aegithalos caudatus – mlynárka dlhochvostá
Aegolius funereus – pôtik kapcavý
Anthus trivialis – ľabtuška lesná
Aquila chrysaetos – orol skalný
Aquila pomarina – orol kriľavý
Bonasa bonasia – jariabok hôrny
Buteo buteo – myšiak lesný
Carduelis carduelis – stehlík pestrý
Carduelis spinus – stehlík čížavý
Certhia familiaris – kôrovník dlhoprstý
Ciconia nigra – bocian čierny
Cinclus cinclus – vodnár potočný

Columba palumbus – holub hrivnák
Corvus corax – krkavec čierny
Coturnix coturnix – prepelica poľná
Delichon urbica – belorítka domová
Dryocopus martius – d'ateľ čierny
Emberiza citrinella – strnádka žltá
Erithacus rubecula – slávik červienka
Falco subbuteo – sokol lastovičiar
Ficedula parva – muchárik červenohrdlý
Fringilla coelebs – pinka lesná
Garrulus glandarius – sojka škriekavá
Glaucidium passerinum – kuvik vrabčí
Hirundo rustica – lastovička domová
Jynx torquilla – krutihlav hnedý
Lanius collurio – strakoš červenochrbtý
Loxia curvirostra – krivonos smrekový
Motacilla alba - trasochvost biely
Motacilla cinerea - trasochvost horský
Nucifraga caryocatactes – orešnica perlovaná
Parus ater – sýkorka uhliarka
Parus caeruleus – sýkorka belasá
Parus cristatus – sýkorka chochlátá
Parus palustris – sýkorka lesklohlavá
Passer montanus - vrabec poľný
Perdix perdix – jarabica poľná
Phoenicurus ochruros – žltouchvost domový
Phylloscopus collybita – kolibkárik čipčavý
Pica pica – straka čiernozobá
Picoides tridactylus – d'ateľ trojprstý
Prunella modularis - vrchárka modrá
Pyrrhula pyrrhula – hýľ lesný
Regulus ignicapillus – králiček ohnivohlavý
Regulus regulus – králiček zlatohlavý
Scolopax rusticola – sluka lesná
Sylvia atricapilla – penica čiernohlavá
Sylvia communis – penica hnedokrídla
Tetrao tetrix – tetrov holniak
Tetrao urogallus – tetrov hlucháň
Troglodytes troglodytes – oriešok hnedý
Turdus merula – drozd čierny
Turdus philomelos – drozd plavý
Turdus torquatus – drozd kolohrivý
Turdus pilaris – drozd čvíkota

ZOZNAM A POČET VTÁKOV OKRÚŽKOVANÝCH POČAS TÁBORA

Odchyt vtákov sme uskutočnili v priestore pod táboriskom. K odchytu boli použité siete o celkovej dĺžke 60 m, s veľkosťou oka 1,8 cm. Stavané boli v troch samostatných líniiach na okraji kriačín na lúke a priečne ponad potok tak aby zachytávali aj okraje brehového porastu. Odchyt prebiehal prerušovane, z dôvodu iných aktivít účastníkov, s dôrazom na ranný resp. večerný pohyb vtákov.

Vtáčí druh	Kružkovateľ / počet okružkovaných vtákov	
	Fulín M.	Olekšák M.
<i>Aegithalos caudatus</i>	-	1
<i>Anthus trivialis</i>	1	-
<i>Carduelis spinus</i>	1	-
<i>Cinclus cinclus</i>	1	-
<i>Erithacus rubecula</i>	8	-
<i>Parus palustris</i>	6	-
<i>Phylloscopus collybita</i>	-	2
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	2	1
<i>Regulus regulus</i>	-	1
<i>Sylvia atricapilla</i>	3	1
<i>Sylvia communis</i>	1	-
<i>Turdus philomelos</i>	-	1
Spolu	23	7

Počet okružkovaných vtákov svedčí o ročnom období vo vzťahu k preperovaniu, ukončenej hniezdnej aktivite a danostiam územia. Podstatnú úlohu pri pozorovaniach zohralo aj počasie. Po dlhotrvajúcich dažďoch nastúpilo horúce letné počasie s teplotami počas dňa nad 30⁰ C.

POZNÁMKY K VÝSKYTU JEDNOTLIVÝCH DRUHOV

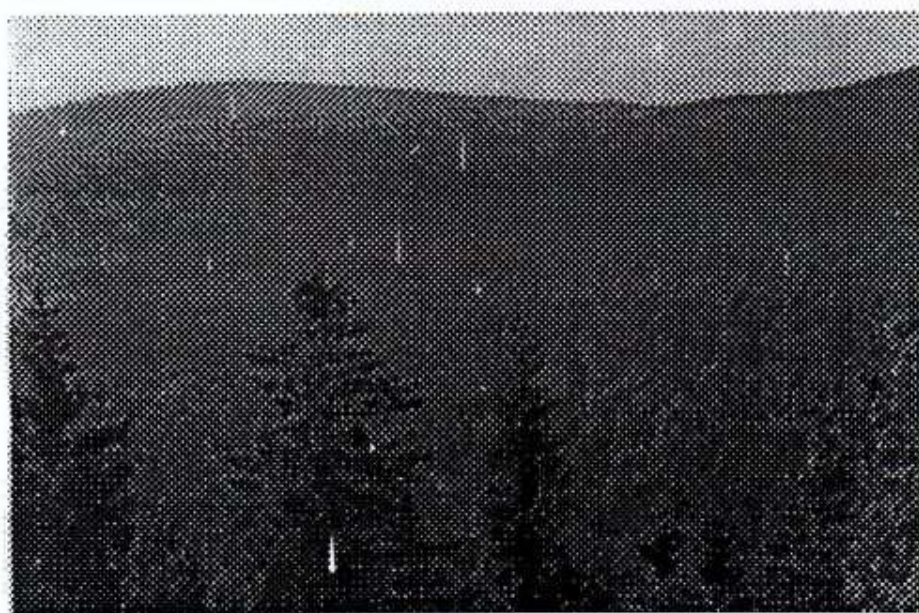
V krajinárskom, lesníckom a botanickom opise územia je charakterizovaný priestor, v ktorom sme vykonávali pozorovania. Ten svedčí skôr o lesnatom charaktere s malým zastúpením krovitej vegetácie. Prítomnosť niektorých druhov vtákov horských smrečín dáva predpoklad pre prítomnosť aj ďalších druhov v čase konania tábora nami nezaznamenaných. Môžeme napríklad predpokladať prítomnosť viacerých druhov ako je drozd trskotavý (*T. viscivorus*), sova obyčajná (*Strix aluco*), d'atľov bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*). Charakter lúčnych porastov lemujúcich brehové porasty potokov dáva predpoklad pre existenciu stehlíka zeleného (*Carduelis chloris*), svčiaka riečneho (*Locustella fluviatilis*), penice popolavej (*Sylvia curruca*), chrapkáča poľného (*Crex crex*). Osobitne biotop obce s väčším množstvom vzrastlej stromovej zelene pravdepodobne spôsobuje absenciu vrabca domového (*Passer domesticus*) (verb. Stollmann), hrdličky záhradnej (*Streptopelia decaocto*). Zaujímavá je aj zistená prítomnosť ojedinelého páru lastovičky domovej (*Hirundo rustica*), kanárika poľného (*Serinus serinus*) v obci. Absencia škorca lesklého (*Sturnus vulgaris*) a hrdličky poľnej (*Streptopelia turtur*) sa dá vysvetliť vyvedením mláďat a ich odtiahnutím z územia do nižších polôh. Nepotvrdila sa v obci prítomnosť muchára sivého (*Muscicapa striata*), ktorý sa bežne vyskytuje v neďalekých Slavošovciach. Miestni obyvatelia potvrdili prítomnosť drozda čierneho (*Turdus merula*) a drozda čvíkotavého (*Turdus pilaris*) ako hniezdičov v obci, no v čase našich prieskumov sme ich nezaznamenali v obci.

Aj keď počet fyzicky prítomných a zistených druhov vtákov vo vymedzenom území nie je pravdepodobne konečný, podáva prehľad o avifaune z časti krajiny, kde neboli doposiaľ robené podobné prieskumy.

CICAVCE

Vzhľadom na neprítomnosť odborníkov zaoberajúcich sa spracovávaním cicavcov zhromažďovali sme aj dostupné informácie a pozorovania o výskyte cicavcov. V popise druhového zloženia chýbajú komplexné údaje o drobných cicavcoch a hmyzožravcoch (netopiere sú popísané samostatne). Ich spracovanie si vyžaduje špeciálny výskum spojený s odchytom. Napriek tomu predkladáme zoznam druhov, aký sme získali vlastnými pozorovaniami, štúdiom preparátov miestnych poľovníkov a z informácii účastníkov tábora.

Apodemus flavicollis – ryšavka žltohrdlá
Canis lupus – vlk obyčajný
Capreolus capreolus – srnec lesný
Cervus elaphus – jeleň obyčajný
Erinaceus concolor – jež východoeurópsky
Felis silvestris – myčka divá
Lepus europaeus – zajac poľný
Lutra lutra – vydra riečna
Lynx lynx – rys ostrovid
Martes martes – kuna hôrna
Meles meles – jazvec obyčajný
Microtus arvalis – hraboš poľný
Mus musculus – myš domová
Musccardinus avellanarius – plšik lieskový
Mustela erminea – hranostaj obyčajný
Mustela nivalis – lasica obyčajná
Neomys fodiens – duloznica väčšia
Putorius putorius – tchor obyčajný
Rattus norvegicus – potkan obyčajný
Sciurus vulgaris – veverica obyčajná
Sorex araneus – piskor obyčajný
Sus scrofa – diviak obyčajný
Talpa europaea – krt obyčajný
Ursus arctos – medveď hnedý
Vulpes vulpes – liška obyčajná

Pohľad z Brdárovho grúňa (1299 m.n.m) na Kohút (1409 m.n.m.)

Poznámky z geologických exkurzií na XXV. VS TOP v Čiernej Lehote

**RNDr. Miroslav Fulín, PhD.
Marek Patúš**

Východoslovenský tábor ochrancov prírody a krajiny sa konal na geologicky zaujímavom území na rozhraní geologických skupín Gemerikum a Veporikum. Poloha vybraného táboriska bola na horninovom podloží označenom ako kryštalinikum a to prislúcha k Veporiku. Tvorila ho hrubozrné migmatity, ortoruly a granity z komplexu Hladomornej doliny. Pokrývajú celú severozápadnú oblasť od obce Čierna Lehota. V táborisku sme ich mohli dobre vidieť v koryte potoka a veľké balvany a na okraji cesty. Tieto horniny sa zvetrávaním rozpadajú na hrubozrnný piesok či ostrohrannú drť, ktorej bolo veľa na dne potoka a vo výplavových nánosoch po daždi aj v táborisku.

Južne od obce vystupujú vrchnopermské (mladoprvohorné) strednozrnné, dvojsľudné a muskoviticko-turmalinické granity. Južne a východne v pruhu vystupujú striedavo metamorfované jemnozrnné pieskovce a fylitické bridlice.

Pri obci Ochtiná vystupuje na povrch ochtinské súvrstvie Dobšinskej skupiny. Jeho vek je karbónsky. Sú to prevažne karbonáty zloženia magnezit a siderit. Severovýchodne od obce Ochtiná vystupuje komplex kremenných, sericiticko-chloritických fylitov a na nich sú naložené svetlé kryštalické vápence.

Jedna z exkurzií účastníkov tábora viedla práve na túto lokalitu poznávať dnes už iba pozostatky po ťažbe magnezitu v tejto časti územia. Pred vstupom do obce Ochtiná od Slavošoviec zabočuje vpravo spevnená cesta. Viedla do areálu závodu kde sa ťažil magnezit. Ložisko tvorila horizontálne uložená šošovka magnezitu o rozlohe 1000 x 400 m a mocnosti 160 m. Podložie magnezitu tvoria grafitické bridlice s polohami pyritizovaných konkrécií a fosílnych organizmov. Výplň samotnej šošovky tvoril dolomit a dolomitický magnezit. Popisovaný je ako hrubo až stredne kryštalický, prevažne šivej farby. Dolomit v kompaktnej forme tvorí lavicovité polohy. Na ložisku sa nachádzajú veľmi pekné klencové kryštály zvané „konské zuby“.

Priestor po ťažbe je rozdelený do dvoch úrovní. Cesta priamo pokračuje do hornej etáže lomu využívannej dnes aj ako športová strelnica. Tvorí ju rozľahlá plocha po vyťaženom magnezite. Zarastajúca cesta vľavo od prístupovej cesty na ložisko nás dovedie na spodnú, členito rozfáranú, etáž. Na viacerých obnažených stenách a na ich úpäti, hlavne v ľavej časti nájdeme množstvo kryštalického magnezitu. Pravú a protiľahlú stenu bývalého lomu

tvoria zvetrávajúce podložné grafitické bridlice. V nich nájdeme priestory s pozostatkami po vyvetraných konkréciách pyritu ale i zachovalé fosílné zvyšky korálov a ľalioviek. Ľaliovky sa zachovali na puklinách v podobe dlhších úzkych pásikov rozsegmentovaných na pravidelné časti. V dutinkách, v kompaktnejšej hornine, po ich otvorení objavíme vnútornú kostru v podobe šrubky. Šťastlivejší z účastníkov exkurzie si odniesli veľmi pekné fosílie ľalioviek široké 1 cm a dlhé 3 – 5 cm. V tomto súvrství sú z minulosti popisované nálezy trilobitov rodu *Bellerophon* a *Gigantoproductus*.

Druhou, nemenej zaujímavou lokalitou v okolí miesta konania TOP-u je ložisko polymetalických rúd Ochtinská Dúbrava. Nachádza sa približne 2,5 km na severovýchod od obce Ochtiná pod vrchom Dúbrava (kóta 700m n.m.). V minulosti sa tu ťažili Pb a Zn rudy. Ložisko sa nachádza na styku Gemerika a Veporika. V dnešnej dobe je vyťažené a hospodársky bezvýznamné. Dostanete sa k nemu priamo od železničného prechodu štátnej cesty medzi Rochovcami a Ochtinou, severovýchodným smerom cez poľnohospodársku pôdu. V mieste kde sa potok Štítnik dostáva do bezprostrednej vzdialenosti na úpätie masívu Dúbrava vyúsťuje dedičná štôlna. Pod ňou je otvorená halda s množstvom rudnej zložky. Ďalšie štôlne vyúsťujú vo svahu a pohyb v nich zamedzujú prepadnuté časti stropu štôlni a zosuvy. Na halde je možné nájsť:

Primárne minerály:

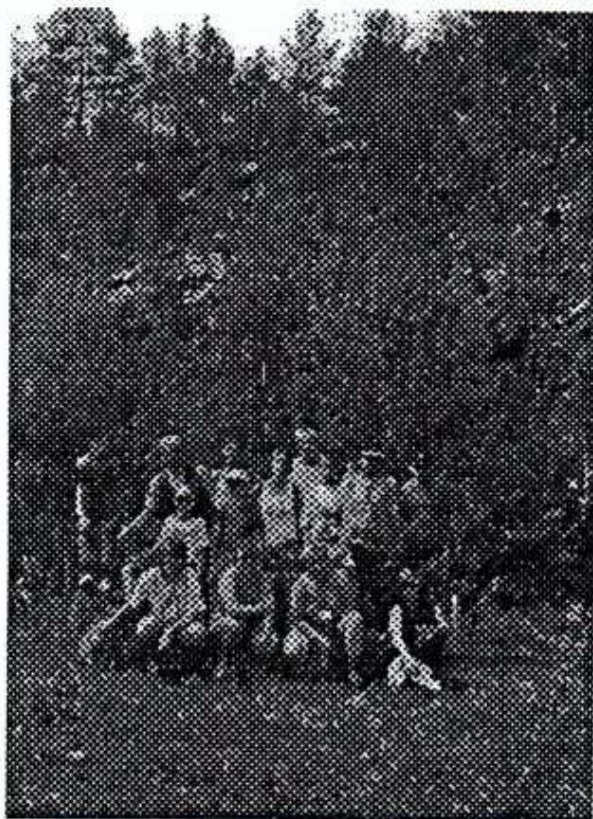
- ☐ *Bournonit* -- drobné kryštálíky zoskupené do zhlukov, často do veľkosti 3 mm. Objavuje sa v paragenéze s aurichalcitom.
- ☐ *Galenit* -- veľmi častý, má pekné kubické kryštálíky do veľkosti 7 mm. Spreádzaný je ceruzitom, sfaleritom a kalcitom.
- ☐ *Chalkopyrit* – zriedkavý minerál vystupuje v asociácii so sfaleritom a galenitom.
- ☐ *Kalcit* – pomerne častý minerál, má mliečnobiele romboedrické kryštály.
- ☐ *Kremeň* – zriedkavejší ako kalcit, tvorí podstatnú časť žiloviny.
- ☐ *Pyrit* – zriedkavý, ale častejší ako chalkopyrit, tvorí kryštálíky do 3 mm na povrchu značne zvetrané.
- ☐ *Sfalerit* – najhojnejší minerál na halde. Vyskytuje sa v tmavohnedých zhlukoch často v asociácii s galenitom.

Sekundárne minerály:

- ☐ *Anglezit* – pomerne vzácny. Nájdenej bola iba jedna rudná vzorka s kryštálom do veľkosti 3 mm.
- ☐ *Aurichalcit* – hojný vo forme svetlomodrých povlakov, lístkovitých alebo ihličkovitých kryštálikov max. do veľkosti 1 mm. Najčastejšie v asociácii s bournonitom a limonitom.
- ☐ *Azurit* – pomerne častý minerál, vtrúsený v žilovine

- *Ceruzit* – nenápadné kryštálíky špinavobielej farby na galenite alebo v žilovine po galenite.
- *Covellin* – povlaky na chalkopyrite. Intenzita modrej farby závisí od hrúbky navetranej plochy.
- *Fe – okry* – časté spolu s limonitom
- *Hydrozinkit* – častý spolu so smithsonitom. Tvorí náteky bielej farby.
- *Jarosit* – povlaky a jemnokryštálické agregáty žltej farby spolu s ceruzitom
- *Limonit* – časté zhluky po vyvetranom pyrite spolu s červenými Fe – okrami.
- *Malachit* – zriedkavý minerál, tvorí zelené náteky
- *Smithsonit* – rozšírený ale ako ruda Zn na halde zastúpený v menšej miere.
- *Sádrovec* – najčastejší minerál v kryštálickej podobe vo vyvetranej časti haldového materiálu. Tvorí špinavohnedé až zakalené biele kryštálíky na spodnej strane úlomkovitého haldového materiálu.

Aj keď lokalita už nemá hospodársky význam je určite zaujímavá pre laickú i odbornú verejnosť. Svojou druhovou rozmanitosťou minerálov je jednou z najzaujímavejších lokalít pre zberateľov minerálov na Slovensku.

Geologická sekcia hľadá trilobity a ľaliovky v lome pri obci Ochtiná

Prehľad rastlinných druhov na trase Cigánska dolina – Harova-sedlo – Stolica – Tri zvony

RNDr. Emília Karasová

Trasa začínala v Cigánskej doline, vegetácia popri lesnej ceste bola silno poznačená ruderálnymi druhmi, ktoré sú do doliny zanášané rôznymi cestami (človek a jeho aktivity).

Cesta viedla od piateho lesného vegetačného stupňa až po siedmy lesný vegetačný stupeň. Na začiatku a počas cesty až do sedla Harova sme zaznamenali tieto druhy: *Abies alba*, *Achilea millefolium*, *Achilea nobilis*, *Agrostis capilaris*, *Agrostis canina*, *Alchemilla* sp., *Aruncus vulgaris*, *Calamagrostis arundinacea*, *Carex leporina*, *Dactylorhiza fuchsii* (v počte 38 ks kvitnúcich jedincov bola unikátnym zážitkom pre všetkých, ktorí túto trasu absolvovali), *Dentaria bulbifera*, *Deschampsia caespitosa*, *Epilobium hirsutum*, *Epilobium montanum*, *Equisetum sylvaticum*, *Euphrasia rostkoviana*, *Fagus sylvatica*, *Fraxinus excelsior*, *Geranium palustre*, *Geranium robertianum*, *Geranium sylvaticum*, *Hypericum perforatum*, *Hylotelephium maximum*, *Hypericum montanum*, *Juncus conglomeratus*, *Lapsana communis*, *Leontodon autumnale*, *Mentha aquatica*, *M. longifolia*, *Myosotis scorpioides*, *Phyteuma spicata*, *Picea abies*, *Potentilla anserina*, *Prenanthes purpurea*, *Primula elatior*, *Prunella vulgaris*, *Ranunculus repens*, *Rubus idaeus*, *Rubus caesius*, *Rubus* sp., *Sambucus racemosa*, *Solidago virgaurea*, *Stachys sylvatica*, *Thalictrum aquilegifolia*, *Trifolium repens*, *Tusilago farfara*, *Vaccinium myrtillus*, *V. vitis-idaea*, *Valeriana excelsa* subsp. *sambucifolia*, *V. simplicifolia*, *Vicia cracca*.

Lesy, ktorými sme prechádzali, by sme mohli predbežne zaradiť ku kyslomilným bukovým lesom, bukovým lesom podhorským a bukovo-jedľovým lesom. Na presnejšie zaradenie je však potrebná podrobná analýza rastlinných spoločenstiev, ktoré sa v tejto oblasti vyskytujú.

Bukové kyslomilné lesy podhorské, ktoré sa vyskytli na začiatku našej cesty, sú floristicky dosť chudobné. Porasty majú jednoduchú stavbu, najčastejšie sú jednoetážové, resp. dvojetážové. Hlavnou drevinou je buk. Troficky nepriaznivé podmienky týchto stanovišť dobre znáša smrek (*Picea abies*). V bylinnej vrstve sú zastúpené druhy ako: *Calamagrostis arundinacea*, *Caluna vulgaris*, *Deschampsia flexuosa*, *Festuca ovina*, *Genista tinctoria*, *Luzula luzuloides*, *Luzula pilosa*, *Maianthemum bifolium*, *Melampyrum pratense*, *Poa nemoralis*, *Vaccinium myrtillus*.

Potom nasledovali bukové kyslomilné lesy horské, ktoré v nižších polohách ako vedúca drevina zastupuje *Fagus sylvatica*. Vyššie však už prevláda *Picea abies* a vtrúsene sa vyskytuje *Larix decidua*, *Pinus sylvestris* a

Sorbus aucuparia. Krovinné podložie nie je výrazne vyvinuté. Tvorí ho druhý ako: *Lonicera nigra*, *Rosa pendulina*, *Ribes petraeum*, *Salix caprea*, *Sambucus racemosa*, *Viburnum opulus*. Bylinnú vrstvu reprezentujú druhý ako: *Dentaria bulbifera*, ktorá jarnému aspektu vtáča výrazný ráz, na vlhkých a podmáčaných miestach je to *Petasites hybridus* a *P. albus*. Z horských druhov tu nájdeme: *Avenella flexuosa*, *Calamagrostis vilosa*, *Deschampsia caespitosa*, *Doronicum austriacum*, *Gentiana asclepiadea*, *Homogyne alpina*, *Polemonium caeruleum*, *Veratrum album subsp. lobelianum*. Žiaľ, z druhov *Doronicum austriacum* a *Polemonium caeruleum* sme na ceste videli iba pár jedincov. Zastúpenie ostatných druhov bolo bohatšie.

Najviac nás však vo vrcholovej časti upútali podmáčané a rozvoľnené smrekové lesy, ktorých zloženie po celej trase bolo takmer rovnaké a totožné s ostatnými smrekovými lesmi v okolí, len ku typickým druhom, ktoré sa vyskytujú v čučoriedkových smrečinách a jedľových smrečinách, pristúpili druhý ako: *Equisetum sylvaticum*, *Populus tremula*, ale v prízemnej vrstve dominovali machy a pribúdali aj rašeliníky (*Sphagnum sp.*).

Na prechode trasy sme mali možnosť vidieť i rozlohou pomerne malé stanovištia so špecifickými podmienkami, ku ktorým patria rôzne typy prameniskovej vegetácie, biotopy so slatinno-rašelinnou vegetáciou, ktoré je potrebné podrobne zmapovať. Tu sme najčastejšie stretli druhý ako sú: *Agrostis canina*, *Cardamine amara*, *Carex canescens*, *Carex echinata*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Crepis paludosa*, *Myosotis palustris*, *Milium effusum*, *Eriophorum angustifolium*, *Filipendula ulmaria*, *Glyceria declinata*, *Juncus buffonum*, *Juncus conglomeratus*, *Juncus filiformis* či *Lycopus europaeus*. Najväčším prekvapením na jednom malom podmáčanom mieste bol výskyt asi 30 jedincov druhu *Cirsium waldsteinii*.

Je len na škodu tohoto krásneho územia, že došlo k pomerne veľkým delimitáciám, t.j. preradeniu pôdy z poľnohospodárskeho do lesného fondu a následne jeho zalesnenie smrekovými monokultúrami. Tak z pôvodného a pravdepodobne aj najfrekvencovanejšieho typu nelesnej vegetácie ako sú lúky a pasienky sme mali možnosť vidieť už iba zostatkovú časť, v ktorej rástli druhý ako: *Agrostis tenuis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Campanula serrata*, *Carlina acaulis*, *Carlina vulgaris*, *Cynosurus cristatus*, *Dactylis glomerata*, *Luzula luzuloides*, *Nardus stricta*, *Phleum pratense*, *Ranunculus acris*, *Rhinanthus minor*, *Stellaria graminea*, *Sieglingia decumbens*, *Succisa pratensis*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*, *Trisetum flavescens*, *Tromsdorfia uniflora*. Ako typický nedopasok sme však čoraz vo väčšej miere stretávali známe buly druhu – *Deschampsia caespitosa*.

Vrcholová časť kóty Stolica bola popretkávaná podmáčanými smrekovými lesmi, v ktorých sa nachádzali väčšie či menšie plochy s rašeliníkom (*Sphagnum sp.*) a ďalšími druhmi ako sú: *Campanula serrata*,

Dianthus superbus subsp. alpestris, *Gladiolus imbricatus*, *Homogyne alpina*, *Huperzia selago*, *Platanthera bifolia*, *Poa chaixii*, *Ranunculus auricomus* či *Trientalis europaeus*.

Zostupujúcou cestou sme prechádzali druhotnými smrekovými lesmi, ktorých vegetácia sa v podstate v ničom neodlišovala, iba na jednom mieste sme našli pár jedincov druhu *Pyrola rotundifolia* a niektorí sa boli pozrieť na živoriace vysadené jedince borovice limby.

Oživením bola cesta od Troch zvonov k táboru, kde sme mali možnosť vidieť pár jedincov z čeľade vstavačovitých, a to: *Listera ovata* či mohutné exempláre druhu *Epipactis helleborine*, ako aj nakláňajúce sa nad hladinu pretekajúceho potoka byle druhu *Aconitum variegatum*.

Vzhľadom na skutočnosť, že trasa bola mimoriadne náročná, dlhá a miestami až nebezpečná, výpočet druhov, ktoré sú uvádzané v druhej časti príspevku, je treba považovať za neúplný, pretože ide o zaznamenanie druhov na jednorázovej ceste. Ku kompletnejšiemu prehľadu flóry tejto oblasti Slovenského rudohoria je potrebné urobiť ucelený botanický výskum.

Je na škodu myšlienky vyhlásiť územie za CHKO to, že došlo k tak veľkému plošnému zalesneniu bývalých prirodzených lúk a pasienkov, ktoré sa v tejto oblasti nachádzali.

Zoznam rastlinných druhov, zaznamenaných dňa 1. augusta 2001 na trase Č. Lehota – Stolica – Č. Lehota

Abies alba Mill.
Acer pseudoplatanus L.
Acetosa pratensis Mill.
Acetosella tenuifolia (Walltr) Á. Löve
Achillea distans agg.
Achillea millefolium agg.
Achillea nobilis L.
Aconitum anthora L.
Aconitum firmum Rchb.
Aconitum variegatum L.
Adenostyles alliariae (Gouan) A. Kern
Aegopodium podagraria L.
Agrimonia eupatoria L.
Agrostis canina L.
Agrostis capillaris L.
Agrostis stolonifera L.
Ajuga genevensis L.
Ajuga reptans L.

Alchemilla sp.
Alchemilla sp.
Alliaria petiolata (M. Bieb.) Cavara et Grande
Antennaria dioica (L.) Gaertn
Anthoxanthum odoratum L.
Anthriscus sylvestris L.
Anthriscus nitidus (Wahlenb.) Hazsl.
Anthyllis vulneraria L.
Aquilegia vulgaris L.
Aruncus vulgaris Raf.
Asarum europaeum L.
Astragalus glycyphyllos L.
Astrantia major L.
Athyrium filix-femina (L.) Sw.
Avenella flexuosa (L.) Parl.
Bellis perennis L.
Berberis vulgaris L.
Betonica officinalis L.
Calamagrostis arundinacea (L.) Roth
Calamagrostis vilosa (Chaix ex Vill.) J. F. Gmel.
Calluna vulgaris (L.) Hull.
Caltha palustris L.
Campanula glomerata L.
Campanula patula L.
Campanula persicifolia L.
Campanula rapunculoides L.
Campanula serrata Schur
Cardamine amara L.
Cardamine impatiens L.
Cardamine pratensis L.
Cardaminopsis halleri (L.) Hayek
Carduus crispus L.
Carduus personata (L.) Jacq.
Carex canescens agg.
Carex echinata Murray
Carex flava L.
Carex lachenalii Schkuhr.
Carex sp.
Carex sp.
Carlina acaulis L.
Carlina vulgaris L.
Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce

Cerastium fontanum Baumg.
Cerastium holosteoides Fr.
Cerastium sylvaticum Waldst. et Kit.
Cerinth minor L.
Chaerophyllum hirsutum L.
Chamerion angustifolium (L.) Holub
Chrysosplenium alternifolium L.
Cicerbita alpina (L.) Wallr.
Circaea lutetiana L.
Cirsium erythrales (Jacq.) Scop.
Cirsium oleraceum (L.) Scop.
Cirsium palustre (L.) Scop.
Cirsium rivulare (Jacq.) All.
Cirsium vulgare L.
Cirsium waldsteinii Rouy
Clematis alpina L.
Clinopodium vulgare L.
Convallaria majalis L.
Crepis conyzifolia (Gouan) Dalla Torre
Crepis sp.
Cruciata glabra (L.) Ehrend.
Cruciata pedemontana (Bellardi) Ehrend.
Cynosurus cristatus L.
Cystopteris fragilis (L.) Bernh.
Dactylis glomerata L.
Dactylis polygama Horvátovszky
Dactylorhiza fuchsii (Druce) Soó
Daphne mezereum L.
Daucus carota L.
Dentaria bulbifera L.
Deschampsia caespitosa (L.) P. Beauv.
Deschampsia flexuosa
Dianthus armeria L.
Dianthus superbus L.
Digitalis grandiflora Mill.
Dipsacus sylvestris L.
Doronicum austriacum Jacq.
Dryopteris carthusiana agg.
Dryopteris filix - mas (L.) Schott.
Epilobium hirsutum L.
Epilobium montanum L.
Epilobium palustre L.

Epipactis helleborine (L.) Crantz
Equisetum sylvaticum L.
Eriophorum angustifolium Honck.
Eupatorium cannabinum L.
Euphrasia rostkoviana agg.
Fagus sylvatica L.
Festuca gigantea (L.) Vill.
Festuca ovina L.
Filipendula ulmaria (L.) Maxim.
Fragaria vesca L.
Fraxinus excelsior L.
Galeobdolon montanum (Pers.) Rchb.
Galeopsis pubescens Besser
Galeopsis speciosa Mill.
Galeopsis tetrahit L.
Galium mollugo L.
Galium aparine L.
Galium odoratum (L.) Scop.
Galium sylvaticum L.
Galium schultesii Vest.
Genista tinctoria L.
Gentiana asclepiadea L.
Geranium palustre L.
Geranium robertianum L.
Geranium sylvaticum L.
Geum rivale L.
Gladiolus imbricatus L.
Glechoma hederacea L.
Glyceria maxima (Hartman) Holmb.
Glyceria nemoralis (Uechtr.) Uechtr. et Körn
Heracleum sphondylium L.
Hieracium bifidum Kit. ex Hornem
Hieracium murorum L.
Hieracium umbellatum L.
Homogyne alpina (L.) Cass
Hylotelephium maximum agg.
Hypericum maculatum Crantz.
Hypericum montanum L.
Hypericum perforatum L.
Impatiens noli-tangere L.
Impatiens parviflora L.
Jacea pratensis Lam.

Juncus bufonius L.
Juncus comglomeratus L.
Juncus filiformis L.
Juniperus sibirica Lood
Lactuca seriola L.
Lamium maculatum L.
Lamium purpureum L.
Lapsana communis L.
Lathraea squamaria L.
Lathyrus pratensis L.
Lembotropis nigricans
Leontodon autumnalis (L.) Griseb.
Leontodon hispidus L.
Lilium martagon L.
Listera ovata (L.) R. Br.
Lonicera nigra L.
Lonicera xylosteum L.
Lunaria rediviva L.
Luzula luzuloides L.
Luzula luzuloides subsp. *luzuloides*
Luzula pilosa L. (Willd.)
Luzula sylvatica (Huds.) Gaudin
Lycopodium clavatum L.
Lycopus europaeus L.
Lycopus exaltatus L. f.
Lysimachia nummularia L.
Lysimachia vulgaris L.
Maianthemum bifolium (L.) F.W. Schmidt
Medicago lupulina L.
Melampyrum nemorosum L.
Melampyrum sylvaticum L.
Melittis melissophyllum L.
Mentha aquatica L.
Mentha longifolia (L.) L.
Mercurialis perennis L.
Millium efusum L.
Mnium affine Bland
Mnium sp.
Mycelis muralis (L.) Dumort
Myosotis scorpioides agg.
Myosotis sylvatica agg.
Myosoton aquaticum (L.) Moench

Nardus stricta L.
Odontites vulgaris Moench
Omalotheca sylvatica (L.) Sch. Bip. et F. W. Schultz
Omalotheca supina (L.) DC.
Oreogalum montanum (L.) E. I. Golubk.
Origanum vulgare L.
Oxalis acetosella L.
Parietaria officinalis L.
Paris quadrifolia L.
Petasites albus (L.) P. Gaertn.
Petasites hybridus (L.) P. Gaertn., B. Mey. et Scherb.
Phegopteris connectilis (F. Michx.) Watt
Phleum pratense L.
Phyteuma spicatum L.
Picea abies (L.) H. Kars
Picris hieracioides L.
Pilosella aurantiaca (L.) F. W. Schultz et Sch. Bip.
Pinus cembra L.
Plantago lanceolata L.
Plantago media L.
Platanthera bifolia L.
Poa annua L.
Poa chaixii Vill
Poa pratensis L.
Polemonium caeruleum L.
Polygonatum verticillatum (L.) All.
Polystichum sp.
Populus tremula L.
Potentilla anserina L.
Potentilla argentea agg.
Potentilla aurea L.
Potentilla erecta (L.) Raeusch.
Potentilla erecta (L.) Raeusch.
Prenthes purpurea L.
Primula elatior (L.) Huds.
Prunella vulgaris L.
Pulmonaria obscura Dumort
Pyrethrum corymbosum (L.) Scop.
Pyrola rotundifolia L.
Ranunculus acris L.
Ranunculus auricomus agg
Ranunculus lanuginosus L.

Ranunculus platanofolius L.
Ranunculus repens L.
Rhinanthus minor L.
Ribes alpinus L.
Ribes petraeum Wulfen
Ribes uva-crispa L.
Rosa pendulina L.
Rubus caesius L.
Rubus idaeus L.
Rubus sp.
Rumex conglomeratus Murray
Rumex obtusifolius L.
Rumex sp.
Salix aurita L.
Salix caprea L.
Salix silesiaca Willd.
Salvia glutinosa L.
Sambucus racemosa L.
Sanicula europaea L.
Sanquisorba officinalis L.
Scirpus sylvaticus L.
Scleranthus perennis L.
Scrophularia nodosa L.
Scrophularia vernalis L.
Sedum annuum L.
Senecio nemorensis agg.
Senecio ovatus (P. Gaertn., B. Mey. et Scherb.) Willd.
Senecio sp.
Senecio vulgaris L.
Silene dioica (L.) Clairv.
Soldanella montana
Soldanella carpatica Vierh.
Solidago virgaurea L.
Solidago virgaurea ssp. *alpestris*
Sonchus oleraceus L.
Sorbus aria L.
Sorbus aucuparia L.
Sphagnum sp.
Stachys alpina L.
Stachys palustris L.
Stachys recta L.
Stachys sylvatica L.

Stellaria graminea L.
Stellaria palustris Retz.
Stenactis annua (L.) Nees
Steris viscaria (L.) Raf.
Streptopus amplexifolius (L.) DC.
Succica pratensis Moench
Tanacetum vulgare L.
Taraxacum officinale agg.
Thalictrum aquilegiifolia L.
Thymus pulegioides L.
Tithymalus cyparissias L.
Torilis japonica L.
Tragopogon orientalis L.
Trientalis europaea L.
Trifolium alpestre L.
Trifolium hybridum L.
Oxalis acetosella L.
Trifolium pratense L.
Trifolium repens L.
Trisetum flavescens (L.) P. Beauv.
Trommsdorffia uniflora (Vill.) Soják
Tunica prolifera (L.) Scop.
Tusilago farfara L.
Ulmus glabra L.
Urtica dioica L.
Vaccinium myrtillus L.
Vaccinium vitis-idaea L.
Valeriana excelsa subsp. *sambucifolia* (J. C. Mikan) Holub
Valeriana simplicifolia (Rchb.) Kabath
Veratrum album subsp. *lobelianum* (Berhn.) Arcang.
Verbascum thapsus agg.
Veronica anagalis-aquatica agg.
Veronica beccabunga L.
Veronica chamaedrys L.
Veronica officinalis L.
Veronica scutellata L.
Veronica triphyllos L.
Viburnum opulus L.
Vicia cracca L.
Vicia dumetorum L.
Viola palustris L.,
Viola reichenbachiana Jord. ex Boreau
Viola lutea subsp. *sudetica* (Willd.) Nyman
Viola tricolor L.

Stručná správa o lokalite Brdárov grúň

Milan Barlog

V rámci činnosti botanickej sekcie sme 3. 8. 2001 s Ing. Szabóm navštívili lokalitu Brdárov grúň, ktorú sme predtým podľa mapy a vizuálnej obhliadky z protiľahlých svahov identifikovali ako potenciálne zaujímavú.

Lokalita leží v hrebeňovej časti za kótou Brdárov grúň (1298,7 m n. m.) severozápadne od obce Čierna Lehota. Ide o päť nelesných plôch v rámci porastu č. 443, ktoré sú pokryté rozsiahlymi skalnými moriami a suťoviskami, lokálne porastenými smrekom, jarabinou a ďalšími drevinami. Tieto plochy sa rozprestierajú v malom rozsahu na výraznom hrebeni v smere východ – západ a v podhrebeňovej časti severne orientovaného svahu, väčšia časť je v podhrebeňovej a strednej časti južne orientovaného svahu. Vegetácia územia je pomerne chudobná aj vzhľadom na kyslé horninové podložie, z ktorého sú tvorené skalné útvary na povrchu. Skalný podklad tvoria hrubozrnné migmatity, ortoruly a granity kráľovohorského komplexu kryštalinika.

Bohatý je tu výskyt lišajníkov a machov, ktorým dominuje ploník borievkový (*Polytrichum juniperinum*), vyskytuje sa aj dutohlávka sobia (*Cladonia rangiferina*), dvojhrot chvostovitý (*Dicranum scoparium*) a mnohé ďalšie. Zo vzácných a chránených druhov rastlín sme zaznamenali pomerne bohatý výskyt plavúňa chvostníka jedľovitého (*Huperzia selago*) a soldanelky uhorskej (*Soldanella hungarica*). Veľmi zaujímavé je vegetatívne rozmnožovanie smreka na okraji skalných morí. Niektoré jedince majú dlhé, plazivé spodné konáre, ktoré na okraji skalných útvarov zakoreňujú a vyrastajú z nich nové mladé smreký.

V celom priestore sme nachádzali stopy po pobyte hlucháňa (*Tetrao urogallus*), ktorý tu má dobré podmienky, zaznamenali sme aj nízky prelet bociana čierneho (*Ciconia nigra*), ktorého sme vyplašili priamo na lokalite. Vzhľadom na atraktivnosť územia, jeho zachovalosť a potenciálnu ohrozenosť by bolo vhodné vykonať v ňom podrobnejší botanický a najmä zoologický inventarizačný výskum, ktorý by mohol priniesť ďalšie podklady pre prípadné vyhlásenie chráneného územia v kategórii prírodná pamiatka.

Na záver uvádzam zoznam rastlinných druhov, zistených pri prechode územím.

Južne orientovaný svah: *Abies alba*, *Avenella flexuosa*, *Betula pendula*, *Calamagrostis arundinacea*, *Calluna vulgaris*, *Dryopteris carthusiana*, *D. filix-mas*, *Hieracium murorum*, *Huperzia selago*, *Hylotelepium maximum*, *Chamerion angustifolium*, *Jovibarba globifera*, *Juniperus communis*, *Larix decidua*, *Lonicera nigra*, *Luzula luzuloides*, *Picea abies*.

Pinus sylvestris, *Rubus idaeus*, *Solidago virgaurea*, *Sorbus aucuparia*, *Vaccinium myrtillus*, *V. vitis-idaea*.

Hrebeňová časť a podhrebeňová časť severne orientovaného svahu: *Acer platanoides*, *Avenella flexuosa*, *Betula pendula*, *Calamagrostis arundinacea*, *Calluna vulgaris*, *Campanula serrata*, *Hieracium murorum*, *Homogyne alpina*, *Huperzia selago*, *Chamerion angustifolium*, *Luzula luzuloides*, *Melampyrum sylvaticum*, *Picea abies*, *Salix silesiaca*, *Soldanella hungarica*, *Solidago virgaurea*, *Sorbus aucuparia*, *Vaccinium myrtillus*, *Veronica officinalis*.

LITERATÚRA:

MARHOLD, K., HINDÁK, F. (eds.): Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska. Veda, Bratislava, 1998

Sute Brdárovho grúňa (1299 m.n.m.)

Krajinno-ekologické hodnotenie využitia územia k. ú. Čierna Lehota.

Ing. Roman Čajka
Ing. Martin Šinský

Tento článok je výsledkom práce krajinárskej sekcie XXV. východoslovenského tábora ochrancov prírody, konaného v dňoch 28. júla – 4. augusta 2002 v Čiernej Lehote v Stolických vrchoch.

Za pomoc pri terénnom mapovaní a spracovaní údajov by sme chceli poďakovať Ing. Martinovi Lakandovi, Ing. Jozefovi Mlichovi a Ing. Petrovi Janečkovi ako aj ostatným, ktorí sa na práci tejto sekcie aktívne zúčastnili.

PRÍRODNÉ POMERY

Skúmané územie patrí do provincie Západných Karpát, subprovincie Vnútorých Západných Karpát, oblasti Slovenského Rudohoria, celku Stolické Vrchy, podcelku Stolica. Reliéf je typický fluvialne rezaný rázsochový, na vysočine.

Z geologického hľadiska ide o relatívne pestré územie, nachádzajú sa tu granodiority, kremenné diority, biotitické až muskovitické granity mladšieho proterozoika, karbónske sedimenty fylitov, pieskovcov a zlepencov so šošovkami vápencov. Tieto sú prekryté kvartérnymi pokryvmi nesúvislých plytkých stráňových a podstráňových sedimentov, hlinitými, hlinito-ílovitými až hlinito-skeletovými plošinovými a stráňovými sedimentami prevažne würmského veku. Pozdĺž Štítnického potoka sú vyvinuté fluvialno-nívné sedimenty holocénného veku.

Z pôdných subtypov má najvýraznejšie plošné zastúpenie kambizem nenasýtená typická a kambizem nenasýtená podzolová. Menšie plošné zastúpenie majú humusovo-železité podzoly. Zriedkavý výskyt zaznamenávajú slabo vyvinuté iniciálne rankrové pôdy. Na nive Štítnického potoka sú vyvinuté fluvizeme typické, lokálne sa vyskytujú pseudogleje.

Územie patrí do mierne chladného až chladného, horského okrsku chladnej klimatickej oblasti s priemernou teplotou v júli nižšou ako 16 °C. Z klimaticko-geografického hľadiska sa územie začleňuje do subtypu mierne chladnej až studenej horskej klímy s malou inverziou teplôt.

Územie odvodňuje Štítnický potok s priemerným ročným prietokom do 1,3 m³/sek, s kulmináciou prietokov v mesiacoch marec a apríl, s plochou

povodia 229,557 km² a dĺžkou toku 32,8 km, ktorý patrí do povodia rieky Slaná.

Podľa fytogeografického členenia patrí územie do oblasti Západokarpatskej flóry, obvodu predkarpatskej flóry, okresu Slovenské rudohorie. Potenciálnu prirodzenú vegetáciu predmetného územia tvoria v oblasti Stolice smrekové a smrekovo-jedľové lesy, v nižších nadmorských výškach kyslomilné bukové horské lesy, v najnižších polohách dubovo-hrabové lesy, v okolí toku Štítnik podhorské jelšové lesy.

Podľa zoogeografického členenia je územie začlenené do provincie Karpaty, oblasti Západné Karpaty, vnútorného obvodu, centrálneho okrsku.

SÚČASNÁ KRAJINNÁ ŠTRUKTÚRA

Predmetné územie podľa typológie súčasnej krajiny zaraďujeme do poľnohospodárskej krajiny so sústredenými vidieckymi sídlami, subtyp predhorská krajina oráčino-lúčno-lesná, a subtyp hornatinovej a vysočinovej krajiny zmiešaných lesov.

V predmetnom území boli vymapované nasledovné kategórie súčasnej krajinnej štruktúry:

- **Lesy**

Lesy pokrývajú viac ako 87% územia. Vzhľadom na to, že v rámci práce odborných sekcií pracovala aj lesnícka sekcia nebudeme sa o tejto kategórii SKŠ bližšie zmieňovať.

- **Nelesná stromová a krovinná vegetácia (NSKV)**

V záujmovom území bola NSKV vyhodnocovaná ako plošná a líniová. Líniová NSKV sa vyskytuje na strmých terasovaných svahoch na terasových hranách. Terasovanie je pozostatkom charakteristického využívania územia v minulosti, kedy terasové plošiny slúžili pre ornú pôdu alebo úhor (pasienky). Terasové hrany boli porastené NSKV, čím v krajine vytvárali charakteristické medze. Plošná NSKV sa vyskytuje prevažne okolo miestnych prítokov Štítnického potoka v širšom okolí obce. Porastené sú ňou aj lokálne vytvorené strže.

- **Trvalé trávne porasty (TTP)**

Trvalé trávne porasty sa v predmetnom území na základe spôsobu ich využívania delia na lúky a pasienky. V území prevláda využívanie TTP ako pasienkov pre chov hovädzieho dobytku. Lokalizované sú predovšetkým v blízkosti poľnohospodárskeho družstva. Lúky majú menšie plošné zastúpenie a sú sústredené vo väčších vzdialenostiach od obce ako pasienky, i vo väčších nadmorských výškach. Osobitnú formu využitia tvoria tzv. sukcesné TTP. Ide o

plochy v kontaktnej zóne s okolitými lesmi, ktoré v dôsledku náletu drevín zarastajú.

- **Pol'nohospodárska pôda**

V rámci poľnohospodárskej pôdy boli zvlášť zmapované: orná pôda, záhrady a sady. Spôsob využitia ornej pôdy bol bližšie špecifikovaný typom pestovanej poľnohospodárskej plodiny (okopanina, obilnina, olejnina atď.). Orná pôda má vzhľadom na charakter reliéfu menšie plošné zastúpenie. Záhrady sa vyskytujú výlučne v blízkosti sídla.

- **Intravilán**

Zastavané plochy predstavuje len intravilán obce Čierna Lehota a areál poľnohospodárskeho družstva.

- **Vodné toky a plochy**

Vodné toky katastrálneho územia predstavujú mieste autochtónne potoky. Hlavným tokom je potok Štítnik, do ktorého sa v predmetnom území z ľavej strany vlievajú Lehotský potok a množstvo menších a krátkych prítokov. Z pravej strany sa doň vlievajú toky Jakuška, Lazárka, Čierny potok a niekoľko menších prítokov. Vodné plochy územia tvoria len spomínané vodné toky. V území nie je vybudovaná žiadna vodná nádrž.

- **Odkrytý substrát**

Vyskytuje sa len na niekoľkých miestach severne od obce, ide o na povrch vystupujúce podložné horniny.

- **Skládky, negatívne plochy**

V blízkosti intravilánu bolo vymapovaných niekoľko nelegálnych skládok tuhého komunálneho odpadu, ktoré však vzhľadom na ich veľkosť a zastúpenie nie sú vážnejším negatívnym prvkom v predmetnom území.

ZHODNOTENIE VHODNOSTI VYUŽÍVANIA PREDMETNÉHO ÚZEMIA

Vhodnosť umiestnenia jednotlivých poľnohospodárskych kultúr bola posudzovaná podľa komplexu charakteristík: vlastností geologického substrátu, reliéfu, pôdy. Pri posudzovaní boli do úvahy vzaté aj hydrologické a mezoklimatické charakteristiky.

Celkovo možno zhodnotiť súčasné využitie územia ako vhodné, rozpory medzi súčasným využívaním a vlastnosťami územia je možné nájsť na týchto lokalitách:

- vrcholové partie južných svahov Rochovej (781mm), kde využívanie pôdy pre pasienky spôsobuje deštrukciu povrchu vplyvom prehánania

dobytky – tvorba prít. Optimálne sa javí posunutie pasienkového využívania smerom po svahu, kde sú optimálnejšie sklonitostné pomery pre tento spôsob využívania a súčasné pasienky zmeniť na lúky.

- v časti Cimbiarok je orná pôda lokalizovaná v oblasti s vysokou hladinou spodnej vody, čo negatívne ovplyvňuje rast poľnohospodárskych plodín. Tieto časti je potrebné využívať ako NSKV alebo TTP a ornú pôdu od týchto podmáčaných spoločenstiev oddeliť ekotonovými spoločenstvami, čím sa v krajine dosiahne väčšia pestrosť ekologických gradientov.
- v časti Za lieštim sa nachádza salaš, pričom vplyvom intenzívneho pasenia v jeho okolí a predovšetkým stádlenia hospodárskych zvierat, dochádza k negatívne ovplyvneniu trofizmu pôd a tiež k poškodzovaniu povrchu pôdneho krytu. Vplyvom nitrifikácie dochádza k poklesu druhovej diverzity rastlinných a živočíšnych spoločenstiev, pričom uplatnenie nachádzajú predovšetkým nitrofilné druhy. Vzhľadom na ekonomickú náročnosť rekultivačných opatrení sa javí ako najekonomickejší spôsob zmena pastevného režimu a zníženie počtu pasených dobytčích jednotiek na hektár v tejto časti.
- relatívne rozsiahle, najmä okrajové časti poľnohospodársky využívaných plôch predmetného územia sukcesne zarastajú. Ide o časti v minulosti využívané najmä ako lúky alebo pasienky. Ich využitie vzhľadom na ekonomickú náročnosť a nenávratnosť upadá a majitelia, alebo správcovia ich nechávajú sukcesne zarásť. Vzhľadom na to, že v tejto oblasti je klimaxovým sukcesným štádiom les, sa tento proces môže javiť ako pozitívny, je však možné na tento fakt sa pozrieť dvoma spôsobmi. Keďže klimaxovým štádiom tejto oblasti je les, z krajinno-ekologického hľadiska je najvhodnejším využitím akéhokoľvek územia les. Na druhej strane sukcesným zarastaním krajiny dochádza k unifikácii a poklesu krajinej ako i druhovej diverzity a tiež poklesu heterogenity a kontrastnosti, čo má za následok pokles reziliencie krajiny. Taktiež sa týmto procesom stierajú typické a charakteristické prvky využitia krajiny. Unifikovaná krajina predstavuje typ krajiny so zníženým percepčným a benefičným psychologickým účinkom pre v území sa pohybujúcich návštevníkov – rekreantov a tiež domácich obyvateľov.

Využitie predmetného územia poľnohospodárskymi kultúrami, je až na niekoľko vyššie uvedených výnimiek v súlade s krajinno-ekologickými podmienkami a vlastnosťami územia. Je možné konštatovať, že vzhľadom na celkový charakter územia a krajinný obraz má toto územie potenciál pre rozvoj aktívneho cestovného ruchu, najmä tzv. agroturistických a ekoturistických aktivít.

Výsledky pozorování herpetologickej sekcie

spracované z podkladov Ing. Jiřího Haleša

Na XXV. Východoslovenskom Táboře ochrancov prírody a krajiny pracovala herpetologická sekcia pod vedením Ing. Jiřího Haleša, známeho odborníka v oblasti herpetológie. Herpeto prieskum začal 30.7. 2001 a "lovci" plazov zaznamenali na potulkách v okolí tábora tieto druhy:

- *Lacerta vivipara*
(novšie *Zootoca vivipara*) - na vrchu Stolica
- v Cigánskej doline
- *Salamandra salamandra* – v Cigánskej doline
- *Anguis Fragilis* - v dolnej časti Cigánskej doliny, v blízkosti zástavby
- *Bufo bufo* - v Cigánskej doline
- cca 200 m juhovýchodne od tábora, cestou na Vršok
- *Rana temporaria* - cestou na Vršok, v nadmorskej výške 850 – 1200 m
n.m.
- *Natrix natrix* - na hornom konci Muránskej zdychavy
- na nelesných plochách severozápadne od Čiernej Lehoty
- *Lacerta agilis*
5 nálezov, z toho jeden *Lacerta agilis erythronota* (farebná odchylka s
hrdzavým pruhom na chrbte) - na lúkach pod Rochovou

Všetky nálezy je možné hodnotiť ako sporadické, príslušné populácie väčšinou nepočetné a rozptýlené. Chladnejšia submontánna a montánna klíma neumožňuje prítomnosť teplomilných druhov plazov. Nedostatok otvorených slnečných plôch, vyhovujúcich existenčným nárokom, spôsobuje relatívnu chudobu a nízku druhovú diverzitu tejto fauny.

Vedúci tejto odbornej sekcie doporučuje zabezpečiť výchovu vedúcich herpetologickej sekcie z domáceho zázemia.....

Z výsledkov prác lesníckej sekcie

Ing. Ladislav Szabó

Lesnícka sekcia sa v rámci XXV. Východoslovenského tábora ochrancov prírody zamerala na terénny prieskum a zhodnotenie stavu lesov vo vybraných častiach Stolických vrchov. V zmysle námetov na činnosť odborných sekcií sme sa zamerali najmä na lokality potencionálnych maloplošných chránených území a to:

- krajinný priestor Klečová-Byčiarky-Stolica
- krajinný priestor Kohút
- krajinný priestor Stolica-Chyžňanská
- lokalita Brdárov grúň

Lokality Karafovská mokrina a Poľahajské neboli z lesníckeho hľadiska zaujímavé a preto sa naša sekcia na ich prieskume nezúčastnila.

CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA Z LESNÍCKEHO HLADISKA

V súčasnej dobe je pre záujmové územie charakteristická vysoká lesnatosť, relatívne nízka diverzita lesných spoločenstiev, značne pozmenené drevinové zloženie porastov, výrazné ovplyvnenie lesa hospodárskou činnosťou, ale napriek tomu relatívne dobrý zdravotný stav lesov. Toto je len veľmi stručné zhodnotenie lesov širšej oblasti Stolica – Kohút a priľahlých bočných hrebeňov a dolín. Detailnejší pohľad totiž odhaľuje veľmi komplikovanú štruktúru lesov tvorených často veľmi odlišnými porastami rôzneho veku, drevinového zloženia, rôznej miery zachovalosti a ovplyvnenia človekom. Vzhľadom na veľké výškové rozdiely (napr. medzi vrcholom Kohúta a Revúcou 1100m.), rôzne expozície, podložie, sklony svahov a s tým súvisiace pôdne a klimatické pomery sú v oblasti zastúpené lesné spoločenstvá 2.-7. lesného vegetačného pásma. Uvedeným vegetačným stupňom tu zodpovedajú skupiny lesných typov zaradených do ekologických radov a medziradov: „A“ (oligotrofný-kyslý), „A/B“ (hemioligotrofný), „B“ (mezotrofný-živný), „B/C“ (heminitrofilný), „C“ (nitrofilný-javorový), „D“ (kalcifilný) a súbor „a“ (kyslý-podmáčaný). Drevinové zloženie porastov je v súčasnej dobe značne pozmenené oproti pôvodnému zastúpeniu drevín zodpovedajúcemu prírodným podmienkam. V uplynulých storočiach (od

začiatku valašskej kolonizácie) sa výmera lesov výrazne znižovala v záujme rozšírenia poľnohospodárstva. Až v posledných desaťročiach sa umelou obnovou (prevažne smrekom), prípadne prirodzenou sukcesiou na nevyužívaných poľnohospodárskych plochách, lesnatosť výrazne zvýšila (až dvojnásobne!). V drevinovom zastúpení má prevahu smrek, ktorý čiastočne nahradil najmä buk a cenné listnáče. Zastúpenie jedle je premenlivé. V starších porastoch je najmä z prirodzenej obnovy, v mladších je vnesená zalesňovaním. Väčšie zastúpenie jedle je napríklad v Jakušovej doline pri Čiernej Lehote, pri Pstružnom potoku pod Malým Kohútom. Vo vyšších polohách sa častejšie vyskytuje jarabina, v nižších polohách buk a iné listnáče.

ZHODNOTENIE LESNÝCH PORASTOV V POTENCIONÁLNYCH MALOPLOŠNÝCH CHRÁNENÝCH ÚZEMIACH

Stolica – 1476 m.n.m.

Vrcholová časť Stolice bola v minulosti odlesnená a čiastočne opätovne zalesnená v uplynulých desaťročiach, takže tu majú značné zastúpenie mladé porasty. Prestárle porasty sú vo vrcholovej časti zachované najmä v kú. Muránska Zdychava dielce 235 – 236, na západných svahoch dielce 234, 233, v kú. Rejdová dielce 59-61. Staršie porasty sú v kú. Čiernej Lehoty v lokalite Harová (d. 385, 384) a Strižniarka (d. 387), ktorá je však mimo hrebeňovej časti Stolice. Porasty vrcholových častí Stolice a priľahlých svahov sú tvorené vysokohorskými smrečinami na hornej hranici lesa slt SP (Sorbeto-Piceatum) a slt Fap (Fagetum-abietino-piceosum) s dominantným zastúpením smreka, nižšie pristupuje FA (Fageto-Abietum). Značné zastúpenie má aj jarabina vtáčia, ktorá je tu typickou sprievodnou drevinou smreka a súčasťou prirodzenej sukcesie, najmä na Z a SZ expozíciách. Porasty sú značne poškodené vplyvom abiotických činiteľov (sneh, námraza, vietor), čo spolu s nižším vzrastom a hlbokým zavetvením stromov zodpovedá prirodzenému charakteru týchto lesných spoločenstiev zaradených do ochranných lesov hospodárskeho súboru O2OV150 – „vysokohorské lesy pod hornou hranicou stromovej vegetácie“. V menšej miere sú porasty poškodené hnilobou v dôsledku pasenia dobytkom, prípadne ťažbových prác. Porasty sú schopné samostatnej prirodzenej obnovy. Pri nadmerne uvoľnenom zápoji prostredníctvom sukcesie v dlhšom časovom horizonte.

Veľká Chyžňanská - 1397 m.n.m.

Veľká Chyžňanská je široký, vo vrcholovej časti pomerne plochý chrbát spojený cez sedlo Harová (1350 m.n.m.) so Stolicou. Podobne ako na Stolici vzhľadom na nadmorskú výšku a kyslé podložie dominujú lesné spoločenstvá sít SP s väčším rozsahom starších porastov (d. 208, 446-452). Dielec 208a je peknou ukážkou vrcholovej smrečiny s dobrou dynamikou prirodzeného zmladenia smreka a jarabiny. Pre smrek je tu typické zmladzovanie na starých vývratoch. Dielece 446-452 majú charakter dvojetážových porastov. Sú to prevažne bývalé „pastevné lesy“ s prevahou smreka. Do výšky približne 1300 m.n.m. sa miestami v spodnej etáži vyskytuje vitálna jedľa a zakrpatený buk, zrejme z umelej výsadby. Poškodenie hnilobou je väčšie ako v oblasti Stolice, alebo Kohúta, opäť najmä v dôsledku pasenia. Zvláštnosťou je výskyt borovice limby na výmere asi 0,60 ha, ktorá tu bola vysadená v 50-tich rokoch a je značne poškodená.

Kohút - 1409 m.n.m.

Kohút predstavuje výraznú dominantu Stolických vrchov. Samotná vrcholová časť má podobný charakter ako už spomínané lokality Stolica, alebo Chyžňanská. Dielec 112a predstavuje vrcholovú smrečinu (cca 140 ročnú) s bohatým výskytom lišajníkov (napr. r. Usnea). Okolité porasty sú mladšie, prevažne rovnoveké a z umelej obnovy. Okrem smreka a jarabiny (v podúrovni) sa vyskytuje smrekovec opadavý (až po vrchol), ojedinele jedľa biela (do 1250 m), javor horský, jaseň a buk do výšky približne 1200 m.n.m. Od predchádzajúcich lokalít sa Kohút odlišuje svojou polohou v južnej časti hrebeňa, strmými svahmi a veľmi výrazným výškovým prevýšením, čo má za následok pestrejšie zastúpenie sít a rýchlejšie striedanie vegetačných stupňov. Okrem už spomínaných sít SP, Fap a FA tu rýchlo pristupujú AF (Abieto-Fagetum – jedľová bučina), Ft (Fagetum typicum – typická bučina), FrAl (Fraxineto-Alnetum – jaseňová jelšina), atď. Zdravotný stav porastov je zhoršený vo vyšších polohách na J a V expozíciách, zrejme v dôsledku pôsobenia komplexu faktorov, vrátane exhalátov.

Brdárov grúň - 1299 m.n.m.

Medzi najzaujímavejšie lokality oblasti patrí Brdárov grúň, ktorý sme navštívili mimo pôvodný plán. Jedná sa o časť výrazného hrebeňa oddeľujúceho dolinu Kohútskeho potoka a Cigánskej doliny. Smrek tu vytvára

na suťovisku skupiny a veľmi zaujímavé morfológické formy. Spodné konáre sa predlžujú do mimoriadnych dĺžok (miestami až o 7 metrov). Ide zrejme o dôsledok extrémnych klimatických podmienok (vlhký vzduch a teplé skaly). Ojedinele sa tu vyskytuje aj breza, jarabina vtáčia a borovica sosna. Lokalita je zaujímavá aj z botanického hľadiska.

ZÁVER

Vzhľadom na rozsiahlosť, veľkú členitosť územia a časové obmedzenie bol lesnícky prieskum zameraný na určité lokality, najmä hrebeňovú časť. Bolo by dobré v budúcnosti vykonať podrobnejší prieskum najmä menej prístupných častí (závery dolín, strmé svahy a pod.).

CEKOVÉ HODNOTENIE LOKALÍT POTENCIOÁLNYCH CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ Z POHLADU LESNÍCKEJ SEKcie

Lesné spoločenstvá vytypovaných lokalít sú tvorené okrem starých hrúbkove diferencovaných porastov vo väčšej miere umelo založenými rovnovekými a rovnorodými porastami.

Hlavnou drevinou je smrek s prímесou jarabiny, prípadne v menšej miere iných drevín, t.j. zastúpenie drevín zodpovedá pôvodnému drevinovému zloženiu porastov.

Zdravotný stav porastov je v súčasnej dobe vcelku dobrý. Poškodenie abiotickými činiteľmi zodpovedá konkrétnym prírodným podmienkam. Poškodenie pastvou a ťažbou neprekračuje únosnú mieru. Podkôrny hmyz, vzhľadom na drsné klimatické podmienky nepredstavuje veľké nebezpečenstvo.

Prirodzená obnova lesa je dobrá, schopná zabezpečiť trvalú dynamiku porastov. Platí to i pre umelo založené porasty.

Hospodárska činnosť v uvedených lokalitách je minimálna. Nadmerný tlak je zo strany návštevníkov – zberačov plodín, mototuristov atď.

ODPORÚČANIA:

Z lesníckeho hľadiska nie sú uvedené lokality mimoriadne výnimočné, ale sú zaujímavé. Lesné spoločenstvá sú tu odolné, v značnej miere prispôbolené prírodným podmienkam. Plnia pôdoochrannú a vodochrannú i

estetickú funkciu. Staršie porasty sú typickou ukážkou kyslých lesných spoločenstiev na hornej hranici lesa. Spomínané lokality predstavujú najvyššie vrcholové polohy Slovenského rudohoria. Z uvedených dôvodov odporúčame vyhlásenie maloplošných chránených území v prípade potreby ochrany aj z iných dôvodov (ochrana fauny, flóry a pod.). V takom prípade je potrebné tiež zohľadniť záujmy vlastníkov pozemkov a vykonať podrobnejší výskum.

V prípade, že sa nevyhlásia maloplošné chránené územia, je potrebné zabezpečiť potrebnú ochranu územia prostredníctvom optimálneho predpisu Lesného hospodárskeho plánu, t.j. :

- minimalizovať hospodársku činnosť (resp. ponechať porasty bez zásahu)
- priebežne sledovať vývoj zdravotného stavu porastov, v prípade potreby prijať opatrenia
- obmedziť nežiadúcu návštevnosť a poškodzovanie biotopov.

Lesné komplexy južných svahov Štolice (1476 m.n.m.) "Strižniarka"

Správa speleologickej sekcie

Ing. Ondrej Bolaček

V rámci 25. ročníka Východoslovenského tábora ochrancov prírody v Čiernej Lehote opäť pracovala aj speleologická sekcia pod vedením členov Speleo Rožňava. Z pohľadu geologickej stavby a speleologických možností k priestoru tábora bola najbližšie vápencová troska vrchu Radzim.

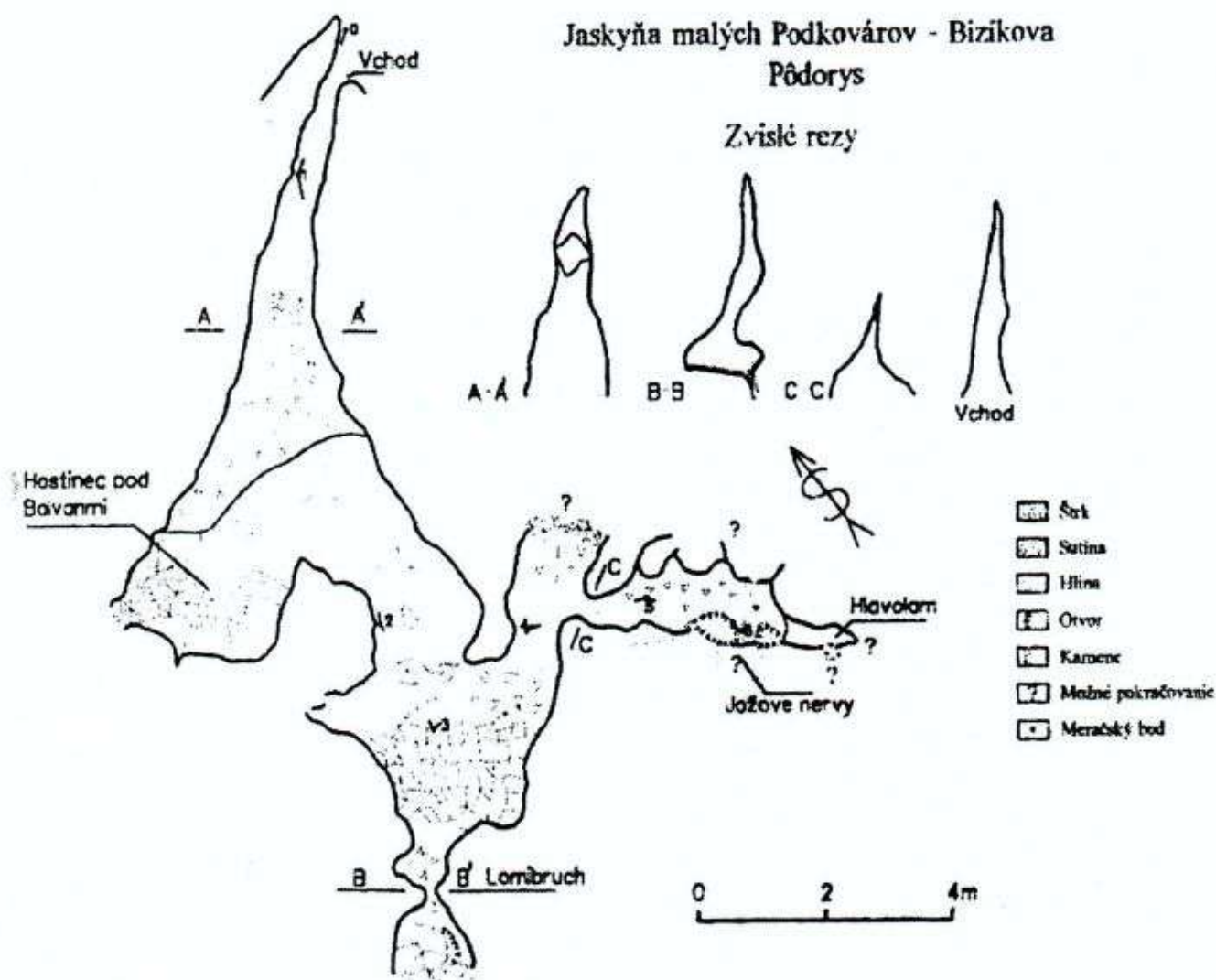
Radzim, morfológicky veľmi zaujímavý vápencový útvar pretiahleho V-Z smeru, pripomínajúci z diaľky ležiaceho slona, sa nachádza medzi obcami Vyšná Slaná a Brdárka. Dosahuje výšku v najvyššom bode 998,5 m.n.m., pričom ako zo severnej tak z južnej strany sú tu výrazné bralnaté útvary – zrázy, umocňujúce dojem z tohoto vápencového masívu. Na tieto bralnaté pásma mezozoika sú viazané aj krasové lokality, ktoré prvý krát pre speleologickú verejnosť popísal už v 60-tich rokoch Ing. Peter Štefanča, vtedajší člen rožňavskej speleologickej skupiny.

Cieľom pôsobenia jaskyniarov na Radzime, v rámci TOP – 25 – Čierna Lehota, bola rekognoskácia terénu a známych krasových lokalít, jaskýň a priepastí, prípadne prieskum ďalších. K lokalizácii pomohli aj obyvatelia – poľovníci z obce Vyšná Slaná, ktorým aj touto cestou vyslovujem poďakovanie. Východným bodom pre pôsobenie jaskyniarov v teréne bola lesná cesta vedúca z Brdárky do Vyšnej Slanej k „hlave slona“ k tzv. Dolnému Radzimu. Jaskyniari tu opäť preskúmali známu priepasť na Radzime, ako aj naväzujúcu portálovú jaskyňu späť s najvýdatnejšou vyvieračkou na severnej strane tohoto masívu, slúžiacu ako vodný zdroj pre obec Vyšná Slaná. Už Ing. P.Štefanča vo svojej správe o krasových lokalitách Radzima spomína aj 5 menších jaskýň, ktorých dĺžka však nedosahuje 15 m. Na základe informácie poľovníka O. Bizika však „topáci“ objavili naďaleko miesta zvaného Vyhliadka nad napájadlom, v smere stožiaru novú jaskyňu, ktorej náčrt prikľadáme.

Jaskyňa Malých podkovárov – Bizikova – je v súčasnosti 35 m dlhá, bez významnejšej krasovej výzdoby, ale s možnosťou ďalšej prolongácie.

Nová jaskyňa v krasovej troske Radzima je výzvou pre jaskyniarov. Podrobný a detailný prieskum už na známych lokalitách (napr. v jaskyni na južnej strane Radzima), ktorú mi ešte v roku 1983 ukázal banský technik z Dobšinej p. Neubauer, ukrývala vo vstupnej časti aj historický lojový banský kahanec, náčrty, farbiace skúšky. Podrobnejšia analýza vyvieračiek po obvode tohoto masívu, aj to je úloha pre budúce obdobie.

Vďaka TOP 2001 Čierna Lehota sa v rámci troch akcií celkom 16 ľudí zúčastnilo prác v teréne. Aj vďaka tejto činnosti sa stal masív Radzimu speleologicky opäť prítiahlivejší.

Správa o činnosti sekcie praktickej ochrany prírody

Daniel Nižňanský

Od pondelka naplno rozbehla svoju činnosť aj sekcia praktickej ochrany prírody. Pracovala v počte približne 10 - 15 osôb a mala k dispozícii 3 jednoručné sekery, jednu obojručnú sekeru, dve ručné a jednu motorovú pílu.

Prvé tri dni sme sa venovali čisteniu pasienkov od mladého šípko-brezového porastu. Vyrúbané kry a stromky boli navíšané na jednu hromadu a nechané na presušenie. Neboli pálené priamo na mieste výrubu z dôvodu veľkých horúčav a s tým súvisiaceho nebezpečenstva požiaru. Tretí deň bola táto práca dokončená k spokojnosti starostu obce Čierna Lehota.

Následne sme sa dali na neľahkú úlohu čistenia potoka. Od tábora po začiatok dediny bol tok len minimálne znečistený, ale už v blízkosti prvých domov boli objavené hromady tuhého odpadu, tak na brehoch ako aj v potoku. Pre rýchle utvorenie si obrazu situácie môžem povedať, že nám nestačili všetky igelitové vrecia, ktoré sme si priniesli a ďalšie sme museli zháňať u starostu. Spolu sme vyzbierali vyše 50 vriec odpadu, každé o hmotnosti cca 15-20 kg. Podotýkam, že všetky odpadky boli z 99% vyzbierané len na úseku jedného kilometra toku prechádzajúceho dedinou. Jednalo sa prevažne o staré skorodované železné predmety, rozbité sklenené fľaše, handry, ale výnimkou nebol ani rozbitý televízor či gramofón. Veľké starosti nám tiež robili nelegálne výtoky zo žump priamo do potoka. Takto sa ich zbavoval priemerne jeden z troch domov stojacich v blízkosti potoka.

Nakoniec sa nám však podarilo potok a jeho brehy vyčistiť, hoci problém s nelegálnymi výlevkami zostal nevyriešený. Pravdepodobne preto, lebo obec nemá kanalizáciu a viacerí občania nie sú ochotní platiť pár sto korún za prístrojovú techniku.

Na záver by som chcel poďakovať všetkým, ktorí to vydržali a prispeli svojou troškou, zvlášť členom detskej sekcie a hlavne kamošovi Mirkovi "Syrkovi" Nemčokovi, ktorý so mnou pracoval aj na tých najťažších úsekoch, keď sme sa brodili po pás vo vode obklopení žihľavou. Držal sa statočne!

Myslím si, že tak ako na každom TOPe, aj v Čiernej Lehote sa urobil kus dobrej práce.

Práca detskej sekcie

Ing. Ján Immer

Detská sekcia, pôsobiaca na XXV. Východoslovenskom tábore ochrancov prírody v Čiernej Lehote pracovala intenzívne počas trvania celého tábora. Priemerný počet detí zapájajúcich sa aktívne do činnosti sekcie bol na hranici 15 ľudí. V snahe rozvíjať u detí samostatnosť a zručnosť sme tentoraz zvolili ako hlavnú aktivitu stavanie si vlastného indiánskeho tábora. Dva dni si tábor budovali a podľa vlastnej fantázie aj skrášľovali. O úspechu zámeru svedčí aj fakt, že niektoré deti sa rozhodli v tábore v noci aj prenocovať. Aj keď deti pracovali s nožíkmi a sekerami, ukázalo sa, že okrem šikovnosti vedia byť aj pozorné. Nakoniec, okrem malých škrabancov si nikto neublížil.

Veľmi dobre sa osvedčila aj tentoraz zaužívaná prax, robiť výstavy rastlín, minerálov, húb čo umožňovalo deťom bližšie sa zoznámiť s okolitou prírodou. Drobci oceňovali možnosť vidieť živé exempláre fauny, ktoré nosili na ukážku členovia ostatných odborných sekcií.

Prirodzenú súťaživosť mohli prejavovať pri zhotovovaní lukov a kopijí, ktoré robili s radosťou a s aktívnou účasťou rodičov. Každý si mohol svoje výtvary vyskúšať v súťaži v streľbe lukom do diaľky i na presnosť ako aj v hode oštepom. Prirodzene, každému aktérovi súťaže sa ušla odmena. Hlavne tí najmenší boli veľmi spokojní, keď ich aktivita bola odmenená diplomom, či knižkou. Medzi najaktívnejších patrili Dalibor Kunderát a Stanko Šimoňák. Poďakovanie patrí aj dospelým – Danke Kosturovej, Kristíne Voralovej a ďalším, ktorí pomohli pri písaní diplomov.

Počas celého tábora sa deti správali veľmi disciplinovane a kamarátsky. O pozitívnom vplyve tábora na formovanie ich osobnosti svedčí aj skutočnosť, že na TOPe máme už takých účastníkov detskej sekcie, ktorí vyrástli a študujú na vysokej škole životné prostredie. Som rád, že aj keď im už rastú fúzy a majú frajerky, radi do detskej sekcie zavítajú a zaspomínajú si na pestvá, ktoré v jej radoch kedysi stvárali.

Odborná náplň XXV. Východoslovenského TOP

Námety na činnosť odborných sekcií

Trasa č. 1:

Krajinný priestor **Klečová – Byčiarky - Stolica** (lesné spoločenstvá, miestami skalnaté bočné hrebene a dolinky, horské smrečiny na hornej hranici lesa s jedľou a so soldanelkou uhorskou)

V celom komplexe sa vyskytujú súvislé lesné spoločenstvá vo veku 5 – 130 rokov, prirodzene sa vyvíjajúce málo poznačené antropogénnou činnosťou.

Na hlavnom hrebene sa vyskytujú hôľne spoločenstvá. V údolí a bočných dolinkách aluviálne spoločenstvá, sprevádzajúce horské potoky. Celý krajinný priestor rozčleňujú skalné svahy, málo schodné a prameniská.

Územie je málo preskúmané resp. vôbec nepreskúmané („Terra inkognita“).

Je potrebné uskutočniť komplexný prírodovedný prieskum, zhodnotiť nedotknuteľnosť územia a prirodzený vývoj lesných spoločenstiev. Pripraviť návrh a zdôvodniť opodstatnenosť možných prírodovedných náučných chodníkov a trás, hlavne v oblasti **Grúniky a Strižniarka**.

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, entomologická, herpetologická, geologická, mykologická

Trasa č. 2:

Krajinný priestor **Zdychavské skalky – Karafovská mokrina – Poľahajské** (vzácne a ohrozené druhy na podmáčanom alúviu a na vlhkých lúkach v ochrannom pásme NP Muránska planina)

Lokality:

Karafovská mokrina – potenciálne chránené územie, bohaté zastúpenie vzácných a ohrozených druhov so všeobecne sa znižujúcim rozšírením, ako sú *Pedicularis palustris*, *Dactylorhiza majalis*, *Valeriana simplicifolia*, *Viola palustris*, *Carex flava*, *C. echinata*, *Eriophorum angustifolium* a *Sphagnum* sp.

Poľahajské – potenciálne chránené územie, pozdĺž potoka v podmáčanom alúviu a na vlhkých lúkach majú bohaté zastúpenie vzácne a ohrozené druhy, ako sú *Dactylorhiza majalis*, *Platanthera bifolia*, *Epipactis helleborine*, *Polemonium caeruleum*, *Pirola minor*, *Blysmus compressus*, *Carex flava*, *C. echinata*, *Eriophorum angustifolium*, *E. latifolium*, *Viola palustris*, *Sedum annuum*, *Dactylorhiza sambucina*, *Coeloglossum viride*, *Gymnades conopsea* ssp. *conopsea* a iné)

PR Zdychavské skalky – vyhlásená prírodná rezervácia, sklonitý terén ochranného lesa s hojným výskytom súvislých skál, predmetom ochrany je výskyt rozchodníka ročného (*Sedum annuum*)

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, entomologická, herpetologická, geologická, mykologická

Trasa č. 3:

Krajinný priestor **Kohút** (pôvodné smrekové porasty s cennými druhmi fauny a flóry)

Lokality:

Hrebeňové polohy Kohúta (lokality s borievkou sibírskou, poniklecom bielym a fialkou sudetskou)

Južné svahy masívu (granitoidy veporidného kryštalinika pásma Kohúta)

Malý Kohút, Dlhý diel (lokality rozchodníka ročného)

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, entomologická, herpetologická, geologická, mykologická

Trasa č. 4:

Krajinný priestor **Stolica – Chyžňanské** (lesné spoločenstvá, horská smrečina, pramenisko)

Lokality:

Stolica – potenciálne chránené územie, na strmých svahoch nad Slanským sedlom sa vyskytuje horská smrečina s prímiesou jarabiny (1200-1400 m n.m.) a eutrofnými prvkami v poraste, výskyt niektorých chránených a vzácnych druhov (soldanelka uhorská, mliečivec alpínsky), na pramenisku Slanej výskyt chránenej a ohrozenej vachty trojlistej

Chyžňanské - potenciálne chránené územie, lesné spoločenstvá s hodnotnou flórou a faunou

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, entomologická, herpetologická, geologická, mykologická

Trasa č. 5:

Krajinný priestor **Radzim** (krasové javy)

Lokality:

Radzim – severné a južné svahy, jaskyne a priepasti vo vápencovom masíve

Sekcie: speleologická, geologická

Po odbornej a organizačnej stránke zabezpečovala priebeh XXV. VS TOP Čierna Lehota 2001 táborová rada v tomto zložení:

- Ing. Milan Murín – vedúci tábora a náčelník organizačno-prevádzkový (NOP-TOP)
- Ing. Marek Leskovjanský – náčelník odborného-sekciového (NOS-TOP)
- Jaroslav Bystren
- vedúci odborných sekcií
 - lesnícka sekcia: Ing. Ladislav Szabó
 - botanická sekcia: Mgr. Emília Karasová, Milan Barlog, RNDr. Anna Leskovjanská
 - ornitologická sekcia: Ing. Milan Olekšák, RNDr. Miroslav Fulín, PhD.
 - krajinárska sekcia: Ing. Roman Čajka, Ing. Martin Šinský
 - entomologická sekcia: Ing. Ignác Richter, Marek Janotka
 - mykologická sekcia: Ing. Ján Pardovič
 - geologická sekcia: RNDr. Miroslav Fulín, PhD., Marek Patúš
 - herpetologická sekcia: Ing. Jiří Haleš
 - speleologická sekcia: Ing. Ondrej Bolaček, Štefan Račko, Vendelín Kindernay
 - chiropterologická sekcia: Mgr. Peter Kaňuch, Ing. Martin Ceľuch
 - detská sekcia: Ing. Ján Immer
 - praktická ochrana prírody: Ing. Stanislav Margicin, Daniel Nižňanský
- organizačný štáb:
 - Katka Račková
 - Ing. Zlatica Šimoňáková
 - RNDr. Eva Konečná
 - Silvia Máteová
 - Valika Demková
 - Majka Ondíková
 - Miro Surkoš
 - Jožko Andrassy

Ďakujeme Vám...

SPONZORI XXV. VS TOP

PPD Čierna Lehota

Družstvo bolo založené v r. 1951 a hospodári na výmere 620 ha. Z toho je 70 ha ornej pôdy a ostatné sú trvalé lúčne porasty.

- *Živočíšna výroba*: chov oviec a hovädzieho dobytku.
- *Rastlinná výroba*: iba príprava pre živočíšnu výrobu.

Lesné spoločenstvo GEMLES s.r.o., Čierna Lehota

Obhospodarujú výmeru 2005 ha lesov. Ťažba je vykonávaná podľa LHP, pričom zaisťujú všetky činnosti v lese - výsadba stromčekov

- ošetrovanie stromčekov
- ochrana proti škodcom

GEOMETRA, Pražská 4, Košice, tel:095/6438781

Firma pôsobí od roku 1990, pod súčasným menom pôsobí od 20.11.1995.

Predmetom činnosti firmy sú všetky druhy geodetických prác, t.j.:

- *Inžinierska činnosť* – geodetická : vytyčovanie stavieb, porealizačné zameranie stavieb, projektové podklady, sledovanie deformácií priem. zariadení a stavieb. Objektov, zameranie a výpočet kubatúr ...
- *Majetkoprávna činnosť* – vypracovanie technických podkladov pre právne úkony týkajúce sa nehnuteľností : geometrické plány, majetkoprávne podklady pre výstavbu aj rozsiahlych stavieb nadregionálneho významu, registre obnovennej evidencie pozemkov

AQUING, spol. S r.o., Hroncova 5, Košice, tel.: 095/6323658

Firma vznikla v roku 1990 a pod súčasným názvom pôsobí od 1.7.1995. Spoločnosť sa zaoberá *projektovaním vodohospodárskych stavieb* – vodovody, kanalizácie, úpravne vody, čistenie komunálnych, priemyselných a ostatných odpadových vôd, sanitárne vybavenie budov, čerpacie stanice pre pitnú vodu, tlakové stanice, akumulácie vôd ..., a *inžinierskou činnosťou*.

Významné diela :

- Skupinový vodovod Kalša – Slivník – Kuzmice

- Rekonštrukcia vodného hospodárstva ÚSS Šemša
- Obecný vodovod Letanovce
- Areál firmy Pavej – vodné hospodárstvo
- Úprava Slavkovského potoka v Matejovciach

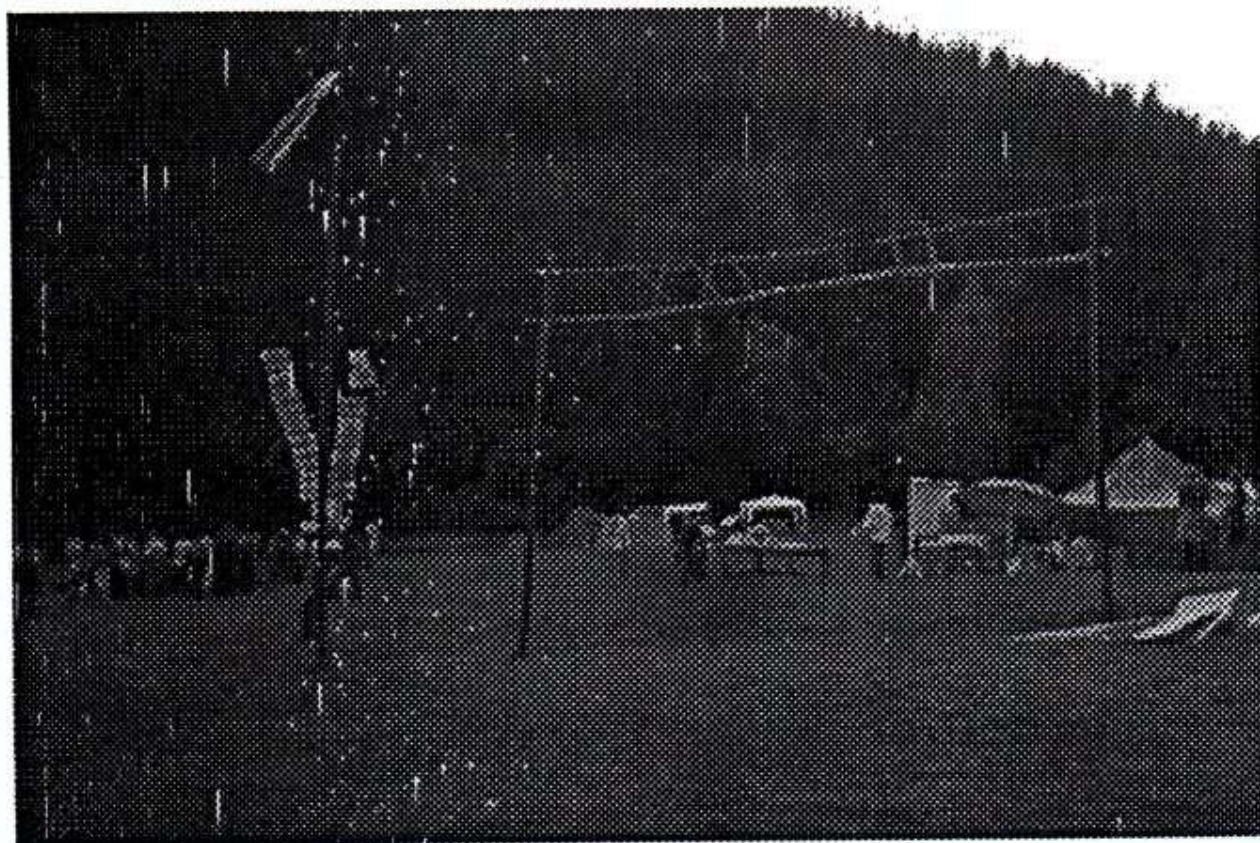
POLYGRAFIA O&S s.r.o., Slavošovce, tel.: 058/7882310-11

Pekáreň

Krajčírska dielňa: výroba jednor. prac. ochranných odevov a pomôcok z netkanej textílie.

Tlačiareň: plnofarebná ofsetová tlač. *letáky, plagáty, brožúry, knihy, noviny, časopisy, rozetky, samolepky atď.*

Stĺp sponzorstva – jedna z foriem propagácie prispievateľov

ACOM s.r.o. Košice, Jesenského 25, 040 01 Košice

Od založenia v r.1991 sa zaoberá veľkoobchodom a maloobchodom v oblasti výpočtovej techniky, jej príslušenstvom a programovým vybavením. Je autorizovaným predajcom značiek COMPAQ, INTEL, NOVELL, MICROSOFT, EPSON, XEROX, PANASONIC, 3COM, 3M, IMATION.

Poskytuje :

- počítačové zostavy s príslušenstvom a programovým vybavením
- školenia a vypracovávanie projektov
- záručný a pozáručný servis s príchodom technika do 24 hod.
- upgrade
- zápožičky techniky

ŽELBA, a.s. oz SIDERIT, 049 23 Nižná Slaná,
tel.: 058/7958111, fax: 058/7951234

Ťaží železnú rudu – Siderit, vyrába magneticky pražený a rozdrúžovaný koncentrát a vysokopečné pelety.

Ďalej ponúka:

- predaj flotačných pieskov
- predaj drvenej jaloviny
- predaj nedrvenej jaloviny
- služby s mechanizmami
- pranie pracovných odevov
- prevíjanie el. motorov do 100 kW
- opravu lutňových ventilátorov
- opravu zvarovaných agregátov
- opravu štarterov a alternátorov
- porez guľatiny

FECUPRAL s.r.o., Veľký Šariš tel.: 051/7723597

Zaoberá sa likvidáciou zvláštnych a nebezpečných odpadov.
vaše odpady – naše riešenia

LMM s.r.o. Devínska cesta, 900 31 Stupava,
tel.: 02/65935678, fax: 02/65934702

Ponúka: výrobu miešacej techniky – o objeme 80 – 160 l, predpredajný servis – presné a podrobné informácie o ponúkaných výrobkoch, predaj – nových stabilných a pojazdných kompresorov, projektovanie a montáž kompresorových staníc, bežné, stredné a celkové opravy kompresorov, bežné, stredné a celkové opravy elektrocentrál a zváracích agregátov, záručný a pozáručný servis pneu. náradia, požičiavanie kompresorov, pneu. náradia a miešacej techniky, opravy a servis čerpadiel SIGMA-LUTÍN a SIGMA HRANICE nad/MORAVOU

ITALINOX Slovakia, s.r.o. Rožňava, Krátka 572,
Brzotín, tel.: 058/7327801, fax: 058/7321126

Spoločnosť ITALINOX Slovakia, s.r.o., Rožňava vznikla na podnet spoločnosti ITALINOX Praha, s.r.o., po rozdelení ČSFR v októbri 1993.

Ponúka: plechy, trubky, tyče, drôty, siete a ťahokov, armatúry a tvarovky, fittingy, spojovací materiál, klenuté dná, prielezy, laná a reťaze, drezy a vovarovacie vane, protisklzové schodíky, oceľové plechy a profilové materiály triedy 11-15, zinkové plechy a zvitky

SCA HYGIENE PRODUCTS s.r.o.,
Gemerská Hôrka

Zaoberajú sa výrobou a distribúciou hygienických výrobkov. Vlastná výroba je zameraná na výrobky dámskej hygieny pre celú Európu. Tiež zabezpečujú distribúciu širokého sortimentu hygienických výrobkov – plienky, uteráky, obrúsky (na papierovej báze) pre Strednú a Východnú Európu.

Vydané za finančnej podpory:

- o Krajského úradu odboru ŽP, Komenského 52, 040 01 Košice

Prípravný výbor XXV. VS TOP

ďakuje všetkým organizáciám, zložkám a jednotlivcom, ktorí pomáhali pri príprave XXV. Východoslovenského TOP – Čierna Lehota 2001, prispeli finančne, materiálne alebo inak k jeho úspešnému priebehu.

Pod'akovanie patrí:

Krajskému úradu v Košiciach, odboru ŽP
Okresnému úradu v Rožňave, odboru ŽP
Obecnému úradu v Čiernej Lehote
SZOPK ZO-OZ v Rožňave
ŠOP SR S-CHKO BR Slovenský kras v Brzotíne
ŠOP SR S-NP Muránska planina
Lesnému spoločenstvu GEMLES v Čiernej Lehote
PPD v Čiernej Lehote
Želbe, a.s. oz SIDERIT, Nižná Slaná
Papiernam Slavošovce a.s.
Technickým službám mesta Dobšiná
ACOM-u s.r.o., Košice
AQUING-u s.r.o., Košice
a ďalším...

Vydal : Krajský úrad v Košiciach z podkladov autorov:

Ing. Milan Murín, RNDr. Miroslav Fulín, Phd., Mgr. Peter Kaňuch, Ing. Martin Cel'uch, Milan Barlog, Marek Patúš, RNDr. Emília Karasová, Ing. Ján Pardovič, Marek Janotka, Ing. Ladislav Szabó, Ing. Ondrej Bolaček, Daniel Nižňanský, Ing. Ignác Richter, Ing. Milan Olekšák, Ing. Roman Čajka, Ing. Martin Šinský, Ing. Jiří Haleš, Ing. Ján Immer

Príležitostná publikácia : bez jazykovej úpravy

Zostavil: Ing. Milan Murín, RNDr. Eva Konečná

Grafická a textová úprava: RNDr. Eva Konečná

Tlač : ACOM Soft, Košice

Náklad : 300 ks

Košice, júl 2002